

Subotičko društvo

Godina II. • Broj 19 • 25. ožujka 1995. • Cijena 1 dinar

125. obljetnica osnutka „Bunjevačkih i šokačkih novina”

NASTALE IZ IDEJE ILIRIZMA

U znaku proslave 25. obljetnice rada društva, Znanstveno-istraživačka sekcija UD-a „Bunjevačko kolo” organizirala je u subotu manifestacije u povodu obilježavanja 25. godina od izlaska prvog broja „Bunjevačkih i šokačkih novina”.

U izložbenoj sali Gradske knjižnice 17. ožujka otvorena „Izložba novina, časopisa i knjiga Bunjevaca i o Bunjevcima” na kojoj je izložen samo dio velikog broja pisanih trago-

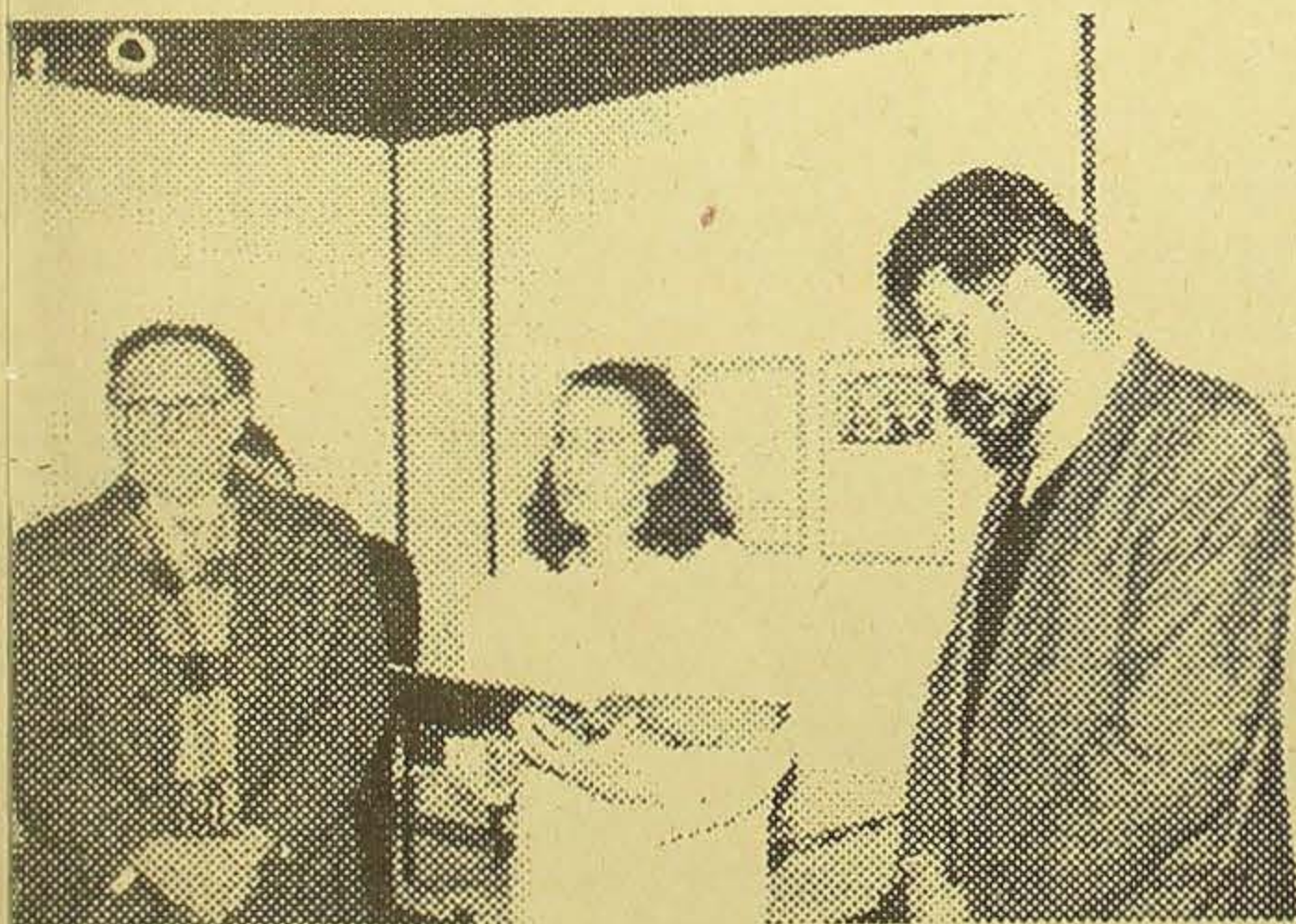
nost „Bunjevačka i šokačka vila” koja je počela izlaziti s trećim brojem, te iznio pregled što se na polju izdavaštva događalo nakon toga. Na kraju je, ocjenjujući značaj koje su imale, dodao: „Dugoročni dometi ovog preporodnog poduhvata Ivana Antunovića i njegovih sledbenika, na svoj način se mogu videti i u ovde izloženom, zanimljivom izboru građe, zbornika, rečnika i knjiga između dvadesetih i četrdesetih godina ovog veka, a

posebno u periodu posle Drugog svetskog rata, kada je izdavanje novina časopisa i knjiga nadraslo, rekao bih dragocenu i nezamenljivu, energiju entuzijazma i po prvi put krenulo, često, trnovitim stazama profesionalizma. Rezultat toga je da danas u Subotici ponovo izlazi više različito orijentisanih listova, časopisa, kalendara i drugih publikacija, uz sve zanimljiviju književnu produkciju, što vremenom, eventualno, ponovo može doprineti sadržajnijem i bogatijem životu ljudi u ovom podneblju.”

Druga manifestacija obilježavanja ove obljetnice je predavanje održano 21. ožujka, koje je,

također, upriličila Znanstveno-istraživačka sekcija Društva, na temu „125. godina od izdavanja 'Bunjevačkih i šokačkih novina' Ivana Antunovića”, koje je održao mr. **Josip Buljovčić**, odlični poznavalac ove materije. On je u predavanju pojasnio genezu nastanka novina iz već postojeće franjevačke pisane književnosti, zatim istaknuo na idejama ilirizma utemeljenu njenu sadržinu, te na koncu iznio glavne značajke jezika na kojemu su pisane. Istom je prilikom pročitan koreferat profesora **Bele Gabrića** o tome kako je obilježena 100. obljetnica 19. ožujka 1971. godine u Narodnom pozorištu, koju je organiziralo tek osnovano HKUD „Bunjevačko kolo”.

(t. ž.)

Bela Ivković, Zlata Lacić i Milovan Miković

na kojega su bunjevački Hrvati stvorili. Matricom je to posljedica preporoditeljskog rada biskupa Ivana Antunovića koji je pokrenuo „Bunjevačke i šokačke novine” 19. ožujka daleke 1870. U ondašnjoj Ugarskoj on se oko sebe okupio malobrojne bunjevačke intelektualce, koji su pisanom riječju ponijeli pionirski rad na planu nacionalnog, kulturnog prosvjetnog preporoda. Uz promicanje ideja epohe prosvjetiteljstva, oni su uključivanjem mladih ljudi u svoj rad odgojili čitavu jednu generaciju intelektualaca, koji su upaljenu luč preporoda ponijeli dalje. Prigodnu besjedu na otvorenju održao je g. **Milovan Miković**, avnatelj i glavni i odgovorni urednik „Subotičkih novina” u kojemu je izložio u kratkim crtama povijest „Bunjevačkih i šokačkih novina” od 146 tjedana (posljednji broj je izišao 26. prosinca 1872.), kao i podlistka za književ-

Sastanak UO kazališta „Kosztolányi” s gradonačelnikom Sporazum „na pola puta”

Na sastanku, održanom 16. ožujka, članovi Upravnog odbora kazališta „Kosztolányi Dezső” podnijeli su gradonačelniku **Józsefu Kaszi** projekt umjetničkog rada Kazališta i o održavanju predstava u okviru Ljetnjeg kazališta na Paliću.

U ime članova Odbora glumica **Gabriella Jónás** ukazala je da nedostatak prostorija predstavlja veliki problem za rad ovog kazališta, ali da oni unatoč tomu planiraju suradivati s ostalim kazalištima iz zemlje i inozemstva, napose Madarske.

Što se održavanja Ljetnjeg kazališta na Paliću tiče, Jónás je rekla da je predviđeno da traje od 10. lipnja do 26. kolovoza ove godine; za koje vrijeme bi bilo izvedeno 12 predstava od strane 11 kazališta iz Vojvodine i Madarske. Upravni odbor Kazališta još nije odlučio koju će od dvije predstave izvesti (u pitanju su „Csetepaté” i „Terecske”), ali će, ukoliko ne dođe do nečega nepredviđenog, nastupiti isključivo glumci kazališta „Kosztolányi”.

Glede financijskih potreba, prema riječima Jónáseve, Kazalištu je za održavanje i pripremu predstava potrebno oko 35.000 dinara. Gradonačelnik Kasza je na to rekao da Općina u ovom trenutku ne može izdvojiti toliki iznos i ponudio sumu od 20.000 dinara, što je kasnije i prihvaćeno. Na kraju sastanka s gradonačelnikom izabran je Umjetnički savjet kazališta „Kosztolányi Dezső” od pet članova, kojega čine Gabriella Jónás, **Ildikó Lovas**, **Otto Tolnai**, **László Gerold** i **Árpád Burkos**.

(m. t.)

Kut

homo Homini čovjek (j)est

Vjernicima je znano da je Bog čovjeku podario razum, a samim tim i mogućnost odabira vlastita životnog puta. Kod većine ljudi savjest je ta koja (bi trebala) kontrolira(ti) njegov tijek. Nažalost, naslijeđe, odgoj, okružje i opće društvene prilike često suhim ostavljaju već i kotačiće ovog vrlo osjetljivog mehanizma po kojemu se čovjek razlikuje od zvijeri.

Neznan je broj slučajeva koliko se je puta u povijesti čovjek, zaboravljajući ljudskost, drznuo upravljati onim što mu nije dano – životom drugoga. Ne sudim, nego uspoređujem: po stupnju spremnosti na ubojstvo svaki čovjek sebe razgolićuje koliko mu je širok raspon na ljestvici od zvijeri do ljudskog bića.

Nama u uredništvu teško je, osim iskrene sućuti bližnjima pokojnih, reći bilo što utješno ili umirujuće ali se duboko nadamo da će postradalima konačna presuda biti blaga makar i zarad posljednje svirepe u životu.

Zlatko Romić

U novinarstvu ništa nije slučajno, osobito ako se dio novinara svojim informacijama tekstovima i ne obraća čitateljima nego se snishodljivo dodvorava moćnicima. Tako u Brčinoj „Borbi“ od 6. ožujka 1995. godine iz pera subotičke dopisnice gospođe Slavice Lakićević u naslovljenome tekstu „Odbornici iz inostranstva“ čitamo: „Trojica odbornika subotičke Skupštine našli su se nedavno među vojvodanskim Hrvatima koje je primio Franjo Tuđman i informisali ga da je iz Srbije 'prognano 450000 Hrvata'. Nisu rekli, međutim, da se jedan od njih zaposlio u Kutini, ali da mu to ne smeta da i dalje učestvuje u radu subotičkog parlamenta“.

Vivisekcija tupim perom

Kada je u pitanju informiranje, nije nevolja u citiranome tekstu što to ne odgovara činjenicama. Ne želimo reći ni da gospođa Lakićević ordinarno laže, obmanjuje svoje čitatelje. Svatko ima pravo pisati i maštati kako zna i umije, a napose kada su u pitanju Hrvati iz Vojvodine. Nevolja i muka sadržana je u tome što je to dio jedne ideologije. Dodamo li: vladajuće, nećemo reći ništa novo. No, znakovno zabrinjava, što naša novinarka, da bi u dodvoravanju bila što uvjerljivija, svojom bolesnom maštom i škripavim perom (na sreću još ne i „zardalom kašikom“) proziva javno imenom i prezimenom nedužne ljude, te veli da je pročitala, vidjela, čula, sanjala ili ... Mutno je to sve iz njene inače jasne poruke čitateljima BB, dok piše da su se „trojica odbornika subotičke Skupštine Stjepan, Julije i Petar Skenderović, kako je javila hrvatska štampa, našli među vojvodanskim Hrvatima, koje je primio Franjo Tuđman. Pored ostaloga, predsjednika Hrvatske su informisali da je iz Srbije prognano 450.000 Hrvata, ali da su ipak uspjeli da zamene kuće sa Srbima“.

Zašto 450.000, a ne 750.000 ostat će tajna. Ponovno ne možemo reći da gospođa Lakićević laže, ona se drži samo strogih pravila igre propisane od „Borbe“ i igra pošteno.

Međutim, kada su u pitanju činjenice, stvari su nešto drugačije. Delegacija DSHV-a je bila u službenom posjetu kod predsjednika Hrvatske, ali u delegaciji nije bio ni dr. Stjepan Skenderović, ni mr. Julije Skenderović, ni gospodin Petar Skenderović, pa shodno tome nisu mogli predsjednika Tuđmana informirati ni o čemu. Što je potrebno javno prozivati nedužne ljude, baš sada i ovdje, nije jasno? No, to može biti dobro upotrebljivo. A kada su u pitanju Hrvati iz Vojvodine slobodno je pisati svašta, jer nisu oni u ovoj državi ni nacionalna manjina. Jedino ako ih gospođa Margit Savović privatno negdje tako ne vodi.

Tupim perom gospođa Lakićević vivisekcira i subotički parlament. Smeta je što je u novom Statutu općine hrvatski jezik proglašen službenim jer se to po njoj krši s repu-

PRAVILA IGRE

bličkim zakonom. Pitamo se u čudu: a gdje bi to po njoj hrvatski jezik trebao biti proglašen službenim, ako ne u Subotici i to još u državi koja se diči da ima europske norme u odnosu na ispoštovana prava nacionalnih manjina? Nelegalno je njoj što je Subotica proglašena Szabadkom. Ljuta je i na odbornika Petra Skenderovića koji radi u Kutini, a redovito sudjeluje u radu lokalnog parlamenta. Ne smeta je, nije joj smetalo što je gospodin Panić bio predsjednik Vlade, što je gospodin Mikelić predsjednik Vlade RSK, ne smeta je što delegacija RSK redovito dolazi na briefing radi domaće zadaće kod predsjednika Miloševića. Uglavnom njoj ne smeta ništa jer se strogo drži principa Quod licet jovi, non licet bovi (što je dopušteno Jupiteru nije volu, nije za svakoga).

Otrprilike u tom stilu ona zamišlja suživot u gradu na sjeveru Bačke. Zalaže se ona za očuvanje jugoslavenskog imidža grada, a ipak malo i po mogućnosti bez Hrvata i Madara. S njene strane – pošteno.

Laž 101%

Nedavno sam pročitao „Bijedu filozofije“ i u hipu zaboravio što sam htio reći. Možda nešto u vezi s načelnikom okruga gospodinom Božinovićem. Da pokušamo.

Nepoznato je je li gospodin Božinović čitao „Tractatus logico – philosophicus“ od Ludviga Wittgensteina, no nije ni bitno. On je po struci ekonomist i moralist, te ima potrebu pozivati se na moral i procenite, kućice i kućerke. I dok mu je supruga, gospođa Ljiljana Božinović, već dva mjeseca u istražnom zatvoru ne trepnuvši načelnik će novinaru „Telegrafa“ reći: „Neću ništa da komentarišem oko moje supruge i njenih poslova. To je moje moralno pravo, osim toga ne bih hteo da prejudiciram bilo šta dok državni organi još rade“. Zatim negira da je usmjerio pare iz Pokrajine na račun firme svoje supruge pa dodaje: „Bože sačuvaj!“ – kaže, uvjeren da je to mogao smisliti samo netko tko ima strahovitu maštu, jer je sve laž „101%“. I nastavlja: „Posedujemo kuću koja je vjerovatno lošija od vaše. Supruga, doduše, ima nešto u vidu kućica i kućeraka (...) i ima neke prostore, ali ne znam tačno adrese“.

Istina, gospodin Božinović ima moralno pravo ništa ne komentirati glede poslovanja suptuge. Međutim, bitnije je što on ima neku moralnu obvezu (bar dok sjedi u načelničko fotelji), ali ne prema svom pravu na koje se poziva, nego prema pravilima igre propisanim od strane vladajuće partije. I mora biti disciplinirani igrač do kraja. Nećemo igru nazvati pravim imenom mada je o njoj nešto više u istom tekstu rekao gospodin Smiljanić, predsjednik subotičkog Sindikata kada kaže: „Dok se Beogradom šeta Radoman Božinović sa kojim je njegov osuđeni ministar Vlajković – kako sam kaže – delio svaku marku dolar, kao i sa drugim osuđenim srpskim ministrom, i kad tim Beogradom slobodno hoda Dafina – onda teško da će od ovoga suđenja išta biti“. Takva su pravila igre.

Jasno je sada zašto Božinović ništa neće da prejudicira dok državni organi rade, te se on ne poziva samo na Boga (osjetio bi se u tome cinizam) njemu su jači autoriteti procenti, poglavito ako je to 101 %. Prosto čovjek je ekonomist, i vjeruje u procenite. A njegovo moralno pravo temelji se u moralnom novcu, te dok mu je supruga u zatvoru čovjek ne zna ima li nekoliko kućica, kućeraka i prostora i koja im je adresa.

Pitamo se zna li, kao načelnik okruga gdje je Gradska kuća u Subotici ili Beogradu?

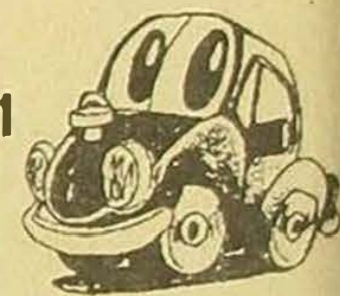
Vojislav Sekelj

LOTUS AUTO ŠKOLA ISKOLA

SUBOTICA

Trg Žrtava fašizma 11

52-209

ŽIG broj 19

Izlazi dvotjedno

Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeve 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku delatnost „Új Hét Nap“ Lapkiadó Kft.,

Subotica-Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merковиć, Zlatko Romić,

Ivan Rudinski, Dragan Vidaković i

Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Republičkog ministarstva za informisanje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiro račun: Služba za platni promet,

Subotica 46600-603-5-3301,

„Új Hét Nap“ – za „Žig“

Šta da vam kažem

Poklon pod prinudom

Ljudi vole poklone. Vole da ih primaju, a malo je onih koji ih odbijaju.

Poklon je znak pažnje. Ako je iznuđen, onda je to uglavnom mito ili nešto slično tome.

Reč mito kod nas se odskora u toj meri odomaćila da se više takoreći i ne zna razlika između poklona i mita. Recimo, šta je davanje na granici cariniku kutije cigareta, čokolade, parfema, flaše pića. Da li je to možda znak prevelike ljubavi. Kao, ide čovek iz Upsale, vozi dva dana i dve noći, žuri se kući porodici i jedva čeka da dođe do Horgoša ne bi li cariniku koga u životu pre toga nije video, dao štek cigareta.

Kobajagi, voli ga.

Ima, naravno, i takvih slučajeva, ali oni nisu opšta pojava. Kod nas se, zbog opšteg socijalnog stanja i pravi pokloni svrstavaju pod klauzulu mita, a mito pod poklone. Tako je, na primer, na rešenje o sprovođenju istrage zbog krivičnog dela primanja mita od strane jednog carinika, njegov advokat napisao žalbu u kojoj se poziva, verovali ili ne, na izjavi direktora Savezne uprave carina. Rečeni advokat, dakle, navodi da se u konkretnom slučaju ne radi o mitu jer je primanje šteke cigareta i flaše pića odobreno. Odobrio je to direktor pa, dakle, ne može biti govora o mitu.

Mišljenje krivičnog veća Okružnog suda, ko je za šta u ovom slučaju nadležan. Evo, uostalom, šta Veće kaže povodom slučaja primanja mita:

„...Nisu osnovani navodi žalioaca u tom pravcu da je direktor Savezne uprave carina dao izjavu koja je objavljena putem sredstava javnog informisanja da jedan štek cigareta i jedna flaša viskija ne predstavljaju krivično delo primanja mita, jer direktor Savezne uprave carina niti je pozvan, niti je nadležan za ocenjivanje protivpravni radnji ili propusta službenih lica u pogledu toga da li postoje elementi krivičnog dela ili ne, već su zato nadležni isključivo pravosudni organi, pa je stoga žalba branioca okrivljenog u ovom pogledu neosnovana.”

Ovako kaže sud, jedini nadležan da tumači šta je zakonito u ovoj zemlji, a izjave štampane u novinama šta ko može, po slobodnoj proceni, su stvar ličnog mišljenja ili samoreklamerstva, bez obzira da li ih daje direktor vodovoda ili carina. Poklonom pod prinudom ima, dakle, neka druga obeležja i značenja. Ko ne veruje, neka pokuša nešto pokloniti cariniku na aerodromu u Barceloni ili Hitrou.

M. Popadić

U povodu serijala ubojstava u Bajmoku

OPASNA IGRA SPS - a

To što je Ana Prčić, savezni zastupnik s partijske liste SPS, učinila na sjednici Skupštine Mjesne zajednice Bajmok ne može se kvalificirati drugačije nego svjesno i veoma opasno huškanje, koje može imati nesagledive posljedice. Predsjednica Općinskog i članića Glavnog odbora vladajuće partije izjavila je u povodu serijala umorstava u Bajmoku da su ta zlodjela izvršena s predumišljajem i upearena su protivu ispravne politike na planu međunacionalnih odnosa. Ovu tvrdnju potkrijepila je podacima prema kojima su žrtve srpske nacionalnosti i pravoslavne vjere.

U kontraverznoj izjavi, Ana Prčić sebe demantira kada izjavljuje da su međunacionalni odnosi u Bajmoku dobri, te se ne smije dopustiti da ih ovakvi događaji kavre. Nažalost, baš je ona ovakvom svojom izjavom negativno utjecala na navedene odnose, sijući sjeme straha i razdora.

Ovo njezino (ne)djelo ima posebnu težinu, jer je zlupotrijebila žrtve umorstava i bol njihove rodbine – upotrijebila je najtežu ljudsku dramu da bi sebe prikazala zaštitnikom Srba! Nadamo se, a to se kasnije i potvrdilo prilikom izlaska novinara u Bajmok, da Srbi u Bajmoku nisu nasjeli ovoj teškoj provokaciji, nego smatraju da se ovom slučaju ne smije pridavati značaj kojega u stvari nema. Ne smije se izazivati tenzija među stanovništvom. Upravo stoga što je, unatoč tomu što se Ana Prčić i slični ne znaju dostojanstveno ponašati u sredini gdje vladaju dobri međunacionalni odnosi, stanovništvo Bajmoka i Subotice uspjelo očuvati vlastito dostojanstvo. Inače, u Bajmoku zbog ovih tragičnih događaja strijepi cjelokupno stanovništvo bez obzira na nacionalnu pripadnost.

Kada bi Ana Prčić spadala u red mudrih političara, onda bi se potrudila da sačuva mir.

Zaposlenima u Radio Subotici smeta direktor :

Što se valja ispod valova ?

Vijest objavljena 21. ožujka na valovima Radio Subotice zanimljiva je po onome što prikriva, a ne što slušateljstvu saopćava.

Naime, kolektiv je na sindikalnom sastanku upozant sa završnim računom i poslovanju Kuće za prošlu godinu, gdje se kaže da je poslovna godina završena pozitivno i s malim dobitkom. Istaknuto je da je to ostvareno „vanrednim zalaganjem i naporima radnika Radija, a na uštrb niskih zarada”. Ukazano je i na brojne organizacijske propuste, prije svega u sferi pružanja usluga u susjednoj Mađarskoj. Kao zaključak zaposlenih u Radiju slijedi da se održi referendumu o povjerenju direktoru.

Umjesto toga, ona doliva ulje na vatru u vrijeme kada se već i njeni čelnici trude da sebe prikažu kao prvoborce mira. Unatoč tomu, ona podstrekava međunacionalna trvenja, a što može imati nesagledive posljedice u ovom vremenu velikog psihičkog naboja. Ovo čini u cilju inače veoma niskog rejtinga svoje partije u okolici. Uvjereni smo da naši sugrađani Srbi neće uletiti u ovu stupicu kada je očigledno da se radi o zločincima bez nacionalističkog karaktera.

Sjednicu mjesne zajednice sazvali su pod radnim naslovom „bezbednosno stanje”, a nisu pozvali gradonačelnika Subotice. Međutim, tajnik općinskog SPS-a Dušan Stipanović optužio je općinsku samoupravu da ne vodi skrb o obiteljima žrtava i posebice u vezi s novonastalom situacijom. I ovo spada u već poznate političke metode i igre.

Čelnici SPS-a na pomenutoj sjednici hvalili su se da surađuju s policijom glede uspješne provedbe istrage. Ovo je jedinstven slučaj da se jedna partija miješa u poslove policije, gdje inače nitko ne smije imati pristupa. SPS, međutim, rukovodi i „samoorganizovanjem” stanovnika Bajmoka, što je također presedan i to iz više razloga. Takvo samoorganiziranje može dovesti do prekoračenja zakonskih okvira i preuzimanja funkcija koje pripadaju samo policiji. S druge strane, pak, ovo je omalovažavanje veoma brojne i dobro opremljene policije. Stanovništvo i partije mogu pripomoći policiji, ali to je nešto drugo u odnosu na organiziranje „paralelne” policije.

Postavlja se, međutim, pitanje je li SPS pružanjem pomoći policiji zapodenula borbu protivu sveopće pojave banditizma, ili ovo služi samo da se ispolitizira ovaj slučaj i destabilizira stanje u sredini gdje se SPS nalazi u manjini?

István Valihora

Nalazimo da je data informacija neko-rektna, jer iz navedenih se razloga ne vidi u čemu je prava krivnja direktora. Zbog takvih se stvari ne raspisuje referendum o povjerenju čelniku kuće. Ispod valova se vjerojatno valja nešto drugo. A to može biti, recimo, poslovanje u susjednoj Mađarskoj ali i statutarna (istina) dosta nespretna formulacija o osnivanju uredništva i programa na hrvatskom jeziku u Radio Subotici.

Po svemu sudeći, zaposleni nalaze da je odgovornost direktora s mogućom takvom orijentacijom u koliziji s republičkim zakonom.

Referendum zakazan za 24. ožujka ne obvezuje Osnivača ovoga JP. Čemu onda referendum, ako ne do tihog stavljanja javnosti do znanja da je uredništvo i program na hrvatskom jeziku nepoželjan u ovoj kući.

(v. s.)

Godišnja skupština DZVM održana u Subotici U znaku promjena i isključenja

Riječima zahvale, koje je Csaba Sepsey, predsjednik OO DZVM i savezni zastupnik, uputio Skupštini općine Subotica na besplatno ustupljenom prostoru za održavanje godišnje Skupštine i brojnim sponzorima, počela je 11. ožujka konferencija za novinstvo DZVM.

Predsjednik stranke **András Ágoston**, je u obrazloženju zašto se Skupština održava zatvorena za javnost naveo da tisak, napose na mađarskom jeziku, ne podržava DZVM, a da je ovom sastanku u okviru stranke pridana posebna važnost.

Kako je Ágoston naveo Skupštini je prisustvovalo 81% delegata (228) i to je ujedno i odgovor na pitanje kolike su (procentualne) šanse DZVM u odnosu na SVM glede budućih izbora. Članovi stranke, koji su od formiranja SVM, radili protivno interesu DZVM, a sami do sada nisu dali ostavke, isključeni su na godišnjoj Skupštini. Kako je rečeno preciznih podataka o broju isključenih nema, ali je Sepsey naveo da se to odnosi na 22 člana iz Subotice.

Glede trostupne autonomije uglavnom je zadržan koncept usvojen u Kanjiži. Novina je u modelu personalne autonomije, koja se tiče obrazovanja, informiranja i kulture a ostvarivat će se kroz Skupštinu s dva vijeća (Vijeće personalne autonomije i Političko vijeće) i Izvršni odbor Skupštine. Dokument o trostupnoj autonomiji bit će preveden na srpski, engleski i njemački jezik, a o tome će biti obaviješteni predstavnici Vlade Republike Srbije, Mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji, veleposlanstva u zemlji, kao i ostale stranke. Na pitanje u čemu je novina u konceptu trostupne autonomije Ágoston je odgovorio:

– U starom tekstu nije bilo točno određeno je li važnija teritorijalna ili personalna autonomija. Ovoj drugoj dali smo dominantno mjesto.

(z. r.)

Subotica

Tel: 51.045 *Maksimu Gorkog 26*

Radno vreme

<i>Radnim danom</i>	9.00-12.00
	16.00-19.00
<i>Subotom</i>	9.00-12.00

Radno vreme oćnog lekura

<i>Radnim danom</i>	17.00-19.00
---------------------	-------------

Delegacija stručne službe SO Kragujevca posjetila Suboticu

Razmjena iskustava

Pročelnici stručnih službi kragujevačke lokalne samouprave: **Zorica Đurić, Marija Đorđević, Dragan Zečević, Slobodan Došić i Dragan Leković**, predvođeni tajnikom SO g. **Draganom Srejom**, bili su gosti općinske stručne službe. Inicijator i domaćin ovog radnog susreta, čiji je cilj bio da se kroz razmjenu iskustva ustroja i rada ove dvije lokalne samouprave uvide mogućnosti kvalitetnijeg rada, bila je **Gabriella Ágoston**, tajnica SO Subotice, zajedno s pročelnicima odjeljenja stručnih službi SO Subotice: **Verom Milovanić, Anom Lacković, Margitom Gál, Józsefom Mojzesom i Grgom Franciškovićem**. Gostima je na početku Suboticu, njenu povijest i društveno-ekonomski značaj koji ona ima za ovu regiju, u kratkim crtama predstavila **Milka Mikuška**, ravnateljica Gradskog muzeja.

– Konstatovali smo da su problemi u radu obe lokalne samouprave slični, ali postoje određene razlike u načinu, pristupu i podeli rada. Najveći problem u radu je nedovoljno određen status Izvršnog odbora opštine. Ovakvi susreti su potrebni i zato da bismo mogli zajednički nastupiti pred merodavnim organima centralne, republičke vlasti – rekla je Ágoston nakon što su domaćini pojedinih odjeljenja upoznali goste s problemima u radu, te dodala: „U tom cilju nastaviti ćemo razmenjivati iskustva, razmenjivaćemo skupšinske materijale i opštinske Službene listove. Ovim putem se zahvaljujem na vašem pozivu da u aprilu uzvratimo posetu vašoj lokalnoj samoupravi do koje će, verujem, doći”.

Tajnik kragujevačke općine g. Srejom najveći problem funkcioniranja lokalne samouprave vidi u nedostatku jasnih zakonskih odredaba koji trebaju pravno regulirati ovu oblast. „Zato se i zalažemo mi u Kragujevcu da se ovaj deo javnog života zakonski na sistemski način reguliše. Porēd ovoga, sadašnji izvori finansiranja su takvi da onemogućuju normalan način funkcionisanja lokalne samouprave. Velika je teškoća i u samoj primeni odluka lokalne samouprave jer je oko 40 zakona u suprotnosti sa ustavnim odredbama, a u takvoj situaciji malo mogu da pomognu Vladine uredbe. Zbog malih primanja prisutan je odliv kadrova, i to posebno stručnih, što dodatno otežava kvalitetan rad.” – zaključio je g. Srejom sumirajući zajedničke probleme u radu lokalnih samouprava. U znak spomena na ovaj susret gosti su subotičkoj lokalnoj samoupravi poklonili sliku, rad jednog kragujevačkog akademskog slikara.

(t. ž.)

Subotički prosvjetni radnici i dalje rade Ne žele u režimski štrajk

– U prvi deo štrajka nismo se hteli uključiti, jer time štitimo, a ne ugrožavamo postojeći režim. Takav štrajk kakvog vodi predsjednik republičkog Odbora sindikata Čeda Jakšić, u kojem se radi 35 minuta nije nikakav štrajk i mi ga ne podržavamo! riječi su **Gojka Vuksanovića**, predsjednika Odbora sindikata prosvjetnih radnika Subotice na sastanku s novinarima 21. ožujka.

Da podsjetimo: prosvjetni radnici, nezadovoljni primanjima, stupili su u „štrajk upozorenja”, kako ga je Vuksanović nazvao, koji bi trebao trajati do 27. ožujka. Prema njegovim riječima općinski Odbor sindikata prosvjetnih radnika tražit će od kolega da se izjasne – šta nakon ovog datuma? Sam Odbor predlaže, da, ukoliko se ne udovolji zahtjevima prosvjetnih radnika za minimalnu cijenu rada od 150 dinara koja je tražena još u travnju prošle godine, prosvjetni radnici izadu mimo radnog vremena na prosvjedni miting.

Uključujući se u razgovor **Milenko Smiljanić**, predsjednik općinskog Vijeća sindikata, zatražio je da se primanja prosvjetnih radnika određuju prema potrošačkoj korpi i da prosjek plaće bude određen prema kvalifikacionim kategorijama na razini cijele Republike.

– Da sam predsjednik Vlade, ne bih više poželeo nego da mi prosvjetni radnici traže 125 dinara. Prvo bih ih izvrgao ruglu i ponižio ih pred javnošću, a ako to ne uspe, onda bih im tek dao 125 dinara. – rekao je Smiljanić, aludirajući na sadašnje stanje.

Sindikata Subotice ovaj štrajk ne može prihvatiti bez jasno definiranih ciljeva: što se u njemu traži i kako da se izvede. Za republički Sindikat rečeno je da je u službi države i da on nema legitimitet kod radnika i mnogih općinskih sindikata.

(z. r.)

Na breefingu za novinare Što s izbjeglicama i dječjim dodacima

Gabriella Ágoston, tajnica općinske samouprave je na breefingu, održanom 20. ožujka, izvijestila novinare da su u Subotici 16. ožujka boravi predstavnici Komesarijata za izbjeglice na čelu **Ratkom Stojanovićem, Natašom Maksimovićem, Oliverom Majdevac i Ratkom Zokovićem** u cilju pronalazjenja pogodnog objekta za smještaj 80-100 ljudi, kako bi se postojeći u hotelu „Sport” na Paliću rasteretio do kraja lipnja.

Gospoda **Mária Biacsi**, zadužena za socijalno pitanje, zamolila je novinare da prenesu kako je nezavisno kada će biti isplata dječjih dodataka, opravdano nezadovoljstvo majki i roditelja je sve veće i usmjereno k Centru za socijalni rad i općin mada o sredstvima i njihovoj isplati oni odlučuju, jer se novac dobija iz republičkog fonda.

(z. r.)

GORA

Nacionalna ravnopravnost u Subotici

KOME PRAVO NA LEGITIMITET?

Pojam i problematika nacionalne (ne)ravnopravnosti pokazale su se do sada najzanimljivijom temom na Agori. Za ovu prigodu kao uvodničari 11. ožujka pozvani su prof. dr. Dejan Janča, mr. Ivan Poljaković i r. László Józsa.

Prema tvrdnji Janče o nacionalnoj ravnopravnosti ne može se govoriti u uvjetima postojanja dominantne nacije, te stoga one moraju biti povlašćene. Ovaj problem je pristan u gotovo cijelom svijetu, jer od približno 190 zemalja nema ni 10% koje su nacionalno homogene. Različita naseljenost i specifičnost potreba trebaju biti značajnim odatkom pri reguliranju položaja manjinskih zajednica.

– Treba prvo definisati šta je naša sredina: da li Bačka, Vojvodina, Srbija ili SRJ. Sve to moramo imati u vidu da bismo mogli naći načine da nademo takva rešenja koja će etničkim zajednicama koje žive na tom prostoru omogućiti takav život da se oni integrišu; da taj prostor osete kao svoj. – rekao je Janča.

Po njegovom mišljenju, kada se na istom teritoriju nađe više nacionalnih zajednica, postoji tri modela zajedničkog življenja. Prvi (najrašireniji) je model dominacije, kada većinska zajednica tretira ostale kao građane drugog reda. Drugi je model asimilacije, a treći koegzistencije. Idealan model bi prema Janči bio koncept civilnog društva, u kojemu se građani samorganiziraju. Kod nas je za sada „u prometu” više koncepata na koji se na ovaj način te situacije mogu riješiti.

Ivan Poljaković se, govoreći o nacionalnoj neravnopravnosti, osvrnuo na širok spektar kršenja ljudskih prava podijelivši ih na tri osnovne skupine: egzistencijalnu, kulturnu i samoupravnu neravnopravnost. Za prvu veli da je to najteži oblik neravnopravnosti i to u slučajevima kada su pripadnici manjinske zajednice egzistencijalno ugroženi samo zato što ne pripadaju većinskoj. Kao primjer naveo je slučaj Židova u Njemačkoj pred i u vrijeme Drugoga svjetskog rata. Kada je manjinskoj zajednici uskraćeno pravo na obrazovanje, informiranje i njegovanje kulture na vlastitom jeziku može se govoriti o kulturnoj neravnopravnosti. Klasičan primjer za to je, prema Poljakoviću, položaj Hrvata u Vojvodini nakon 1956. Pod samoupravnom neravnopravnošću podrazumijeva sadašnje stanje manjinskih zajednica u Vojvodini, koje imaju ispunjene uvjete iz prethodne skupine, ali sami o njihovim sadržajima ne odlučuju, nego im se oni određuju od strane dominantne nacije.

Osim navedenih, prema Poljakoviću, postoji i nasilnost manjinske zajednice u slučaju kada ona nedemokratskim putem preuzme u ruke poslove od općeg interesa, a kao primjer naveo je pobunu dijela Srba u Hrvatskoj 1991. do danas.

O nacionalnoj ravnopravnosti u Srbiji ne može se govoriti sve dok ljudi na vlasti ne shvate da ravnopravnost manjina ne ugrožava većinu, nego je obogaćuje.

– No, ja sumnjam da ova vlast to uopće i želi. – završne su riječi Poljakovića.

Prema tvrdnji Lászla Józse o ovoj temi uputnije bi bilo govoriti u kontekstu ranijeg društvenog uređenja jer je imalo „određenih praktičnih rezultata na polju zaštite manjina”. Za aktualni trenutak veli da su se etnikumi, koji na ovim prostorima žive, suprotstavili jedni drugima, te da su opterećeni „povijesnom hipotekom”, ali činjenica koja raduje jest da je i u takvim uvjetima bilo prostora za izgradnju povjerenja i prožimanja međusobnih kulturnih utjecaja.

– Prema tome, ako razmišljamo o budućnosti, treba tražiti ove dodirne točke koje su pravnički najdetaljnije definirane kao koncept koegzistencije. – tvrdi Józsa.

To je, po njemu, moguće u slučaju da se o ponudnim konceptima razgovara uz stručne argumente, a da pri tome nijedna strana „privremeno ne oslijepi”. Izlaz, kao i Janča, Józsa vidi u izgradnji civilnog društva, prihvaćanju konkurencije ponudnih koncepata i reprezentiranju manjinskih interesa, ali je ovo posljednje, kao pitanje, kod nas najproblematičnije.

U diskusiji koja se nakon toga razvila zanimljivo je bilo čuti Bartula Skenderovića, koji je kao jedini uspjeh BSS i DSHV naveo da su ove dvije stranke uspjele razdijeliti bunjevačke Hrvate, kao i riječi optužbe upućene lokalnim sredstvima informiranja, napose „Subotičkim novinama”, koja nemaju dovoljno sluha za značaj postojanja „Bunjevačkog kola”, koje ove godine obilježava 25. obljetnicu. Slično stajalište iznio je i Blaško Gabrić rekavši da su se bunjevački Hrvati toliko sami podijelili da nije čudno što se postavlja pitanje tko da ih predstavlja. Preuzimanjem prava na predstavljanje nacionalnih interesa Mirko Bajić je nacionalne stranke u Subotici označio kao one koje potpiruju i održavaju „nacionalistički plamen od slame”. Sve dok većinska nacija, za koju Vojislav Sekelj tvrdi da je ugrožena vlastitom getoizacijom i odlaskom intelektualaca, ne povede računa o stanju vlastitog nacionalnog bića, ne može se govoriti o pravima manjinskih zajednica. Ivan Poljaković je na kraju izrazio razočaranje što Agori nisu prisustvovali i predstavnici vlasti, a kao razlog izostanka je naveo njihovu nezainteresiranost za probleme manjinskih zajednica ili strah od gubitka argumenata u diskusiji.

Kako vratiti radnike ? VRLO TEŠKO, GOTOVO NIKAKO!

Jedno od pitanja na koje je gotovo nemoguće bilo dati odgovora na Agori održanoj 18. ožujka bilo je „Kako vratiti radnike u tvornice”? Kao uvodničari ovoga puta pozvani su prof. dr. Stevan Vasiljev, Milenko Smiljanić, predsjednik općinskog Sindikata i Josip Krajniger, direktor

„Severa”, ali se on pozivu nije odazvao zbog smrtnog slučaja.

Doktor Vasiljev je u oblasti privredivanja i poduzetništva naveo tri osnovna resursa: tržište, kreativnu radnu snagu i tehnologiju. Govoreći o situaciji kod nas Vasiljev veli:

– Ako hoćete tržišnu privredu, morate imati tržište rada i usluga, tržište kapitala i hartije od vrednosti i tržište radne snage.

Za tržište radne snage Vasiljev tvrdi da je pod presijom, jer ono rješava učinkovitost, uspješnost, profitabilnost, ali ne i problem zapošljavanja. Umjesto da je to problem države, kod nas je to problem poduzeća, koja ga u postojećim uvjetima sama na svojim plećima ne mogu izneti.

Milenko Smiljanić je kao uputnije napomenuo pitanje zašto su radnici uopće napustili tvornice, a ne kako ih vratiti.

– Što se tiče dijagnoze stanja, tvrdim da ovog trenutka u ovoj zemlji ne postoji niko ko zna tačne podatke koliko radnika radi, koliko ne radi, a koliko fingira da radi. Socijalna politika je kompletno prevalljena na radne organizacije i preduzeća. Država se o svom građaninu ne brine. – riječi su Smiljanića.

Savezni i republički budžet on je nazvao vojnim, odnosno policijskim i iz toga slijedi odgovor kada ćemo i kako vratiti radnike u tvornice, a danas je broj radnika „na prinudnom odmoru”, prema procjeni Instituta za tržište rada oko 800 – 900.000. Uspoređujući prosječna primanja i „potrošačku korpu” (163,63 : cca. 400 din.) Smiljanić je rekao da je radnik doveden do kategorije biološkog trpljenja, a cilj sindikata nije da se bori za mrtvog radnika. Njegov odgovor na temu ove Agore bio je:

– Teško, vrlo teško, gotovo nikako.

Nakon toga uslijedila je diskusija u kojoj su davani prijedlozi ili analizirano postojeće stanje. Tako je Blaško Gabrić kao rješenje predložio povratak naših radnika iz inozemstva preko Matice iseljenika uz garanciju države na uneseni kapital za što je, kako veli, dobio potporu, ali je sve na tome i ostalo. Marko Marjanušić naveo je primjer „Panonije”, gdje su se radnici podijelili u uvjetima kada je posao prepolovljen, na one koji se plaše i one koji se ne plaše „dići glas” po cijenu prijetnji otkazom, iako se zna da se u vremenu dok traju sankcije otkazi ne smiju davati. Osnovni uzrok za to Marjanušić vidi u nedovoljnoj informiranosti radnika. Po mišljenju Petra Doroslovačkog prisutna je stalna dominacija politike nad ekonomijom što potvrđuje veliki broj firmi od državnog interesa gdje se vrši kadrovski odabir rukovodstva koji kontrolira socijalni i politički mir.

Sve u svemu, izgleda da je na pitanje iz naslova istini najbliži onaj iz naslova – teško, vrlo teško, gotovo nikako!

(z. r.)

TEST OPREDJELJENJA VLADAJUĆE PARTIJE

- To što smo prihvatili učešće u vlasti još ne znači da smo u koaliciji, ili da smo bilo koga amnestirali od poteza koje je ranije pravio.
- Mi dalje imamo finansiranje nerada, kao i finansiranje tzv. velikih sistema koje bih ja volio da vidim šta rade i gde izvoze.
- Ako ove godine status poljoprivrede ne bude rešen, mislim da nema među nama ko, niti ima razloga, da održi proizvodnju.

Poput svojih koalicionih partnera iz Građanskog pokreta za Suboticu i Reformsko demokratska stranka Vojvodine je, odlukom da „sudjeluje u (pokrajinskoj) vlasti” i „sačuva Novi Sad prinudne uprave”, naišla na oštricu pera listom oporbenih novina i političara. Je li ovoine jednostavno razlog neshvaćanje novinara za dalekovidost ljudi čije su ideje do jučer dobrim dijelom podržavali, ili je u pitanju nešto drugo ostaje (tek) da se vidi. Blaško Kopilović, predsjednik općinskih reformista, uzrok nesporazuma vidi upravo u nedostatku prostora u medijima da bi se kako članstvu, tako i ostalima objasnila pozadina ovog iznenađujućeg poteza. Ujedno, to je čovjek s kojim uz dosta povoda možemo razgovarati i o, najblaže kazano, poprilično nam poljuljanom gospodarstvu i agoniji u poljodjelstvu.

Svojim ste ljudima, sudionicima vlasti, ostavili 3 – 4 mjeseca za izradu programa i to vrijeme ostavili kao „vakuum” u kojem ćete vidjeti kakve su šanse za provedbu istoga. Od koalicionih partnera LSV je „zamrzavanjem” odnosa s RDSV do sada učinila najkonkretniji korak. Kakav daljnji tok događaja očekujete?

B. K.: Pre svega, mi ni sa kim nismo zamrznuli odnose. A to što učestvujemo u vladi u Pokrajini, što je naš čovek na mestu potpredsednika Skupštine Vojvodine i što smo prihvatili da sprečimo prinudnu upravu u Novom Sadu to još ne znači da smo mi u koaliciji sa SPS-om. Mi smo partija, koja od kako je formirana, rekao bih ništa iz programa nije menjala. Za nas je mirno rešenje uvek bilo „broj jedan”, a unutrašnje granice bivše Jugoslavije bile linije spajanja a ne razdvajanja. To što smo prihvatili učešće u vlasti još ne znači da smo u koaliciji ili da smo bilo koga amnestirali od poteza koje je ranije pravio. Prema tome, mislim da ćemo se morati navići na jedan tolerantan tip života u kojem će se nečije mesto određivati prema opredeljenju birača.

Janča oporba u RDSV?

Najavili ste skoro održavanje skupštine vaše stranke u čijoj pripremi i radu najviše računate na stare „aktiviste” i članove osnivače. Je li s njihove strane do sada bilo komentara ili primjedbi na vaš novosadski potez?

B. K.: Moram da kažem da je naš veliki nedostatak upravo medijski prostor. Znače, za plasman prave ideje treba i dobar informativni prostor između članstva i rukovodstva. Bilo je i ima reakcija, ali ćemo i do održavanja skupštine i na samoj skupštini pokušati da objasnimo ovo što sam malo pre rekao. Svako ko razmišlja o tome šta se dešava mora imati nekoliko stvari na umu. Mi smo bili pokret i učestvovali smo dva puta na izborima. Danas smo stranka i kao stranka učestvovali smo na poslednjim izborima, i dobijali značajan broj glasova. Postavlja se pitanje gde je sad ta ideja za koju se misli da je stala? Mi smo, treba znati, bili dosta satanizovani, jedan broj članstva se primirio, jedan broj se vezao za Građanski pokret i pojavio se i u drugim strankama... Otkada je zvanična politika SPS promenila lice, počeo je i tolerantniji

odnos prema nama. Mi nikada nismo naše članstvo pozivali da ide na demonstracije i da se sukobljava sa vlastima, ali smo ih pozivali da učestvuju u mirovnim akcijama. Zbog toga se za skupštinu treba tako pripremiti da će trebati dva tipa organizovanja. Jedan je ovaj sadašnji, a drugi bismo mogli nazvati sudarom, jer se lako može desiti da u ovoj državi bude još sudarenih opcija. Nama je cilj da se one sve mirno rešavaju, jer nismo imali nameru da ljudstvo izložimo bilo kojoj opasnosti. U tom kontekstu treba posmatrati svu reakciju članstva, a članove bih zamolio da razmišljaju u pravcu gde se ko, kako i kada nalazio u pojedinim

Blaško Kopilović: "Povratak motici, gori od gladi"

fazama aktivnosti. Jer, očito je da mi bez dobre organizacije i dobre kontrole samih izbora ne možemo računati na dobre rezultate. Lično mislim da je u ovom momentu sva opozicija dovedena u situaciju da ne može bilo šta da odlučuje, jer vladajuća partija ima dovoljno mehanizama da vlada i bez saradnje opozicije. Zbog toga je naš pokušaj da uđemo u unutrašnjost vlasti pokušaj procene opredeljenja vladajuće partije.

Gospodin Janča je na Agori rekao da je trenutno u oporbi u samoj RDSV. Znače li uzrok tomu, i je li to nagovještaj razmimoilaženja unutar stranke?

B. K.: Janča da je u opoziciji u našoj partiji?

Da.

B. K.: To treba njega pitati. Ja nisam učestvovalao na sastancima gde bi Janča mogao da kaže da je opozicija u partiji, pa ne znam šta je on time hteo da kaže. Prihvatam uslovno tezu koja kaže da sa onima koji su trebali voditi rat ne bi trebalo saradivati. Ali, moram da kažem: niti je SPS Milošević, niti je HDZ Tudman! Prema tome, ja mislim da se u krilu tih partija dešavaju evolucije, a oni neka vode računa da li je ličnost koja je sada na čelu baš ta koja će ih do kraja voditi. Valjda i tamo ima neko ko je zamenljiv. Ukoliko oni i dalje

budu išli mirovnim putem, nema razloga da ih mi ne podržavamo.

Prvoaprilsko iznenađenje

Koliko god da je vaš potez u Novom Sadu izazvao burnu reakciju u oporbenim medijima, toliko je i potpisivanje Protokola između GPS i ND dobijalo prostora. I vaš je predstavnik, gospodin Brenner, na konferenciji za novinstvo iznio niz zamjerki ovom savezu nazvavši ga „djelom dvojice-trojice ljudi”. Što je sporno u tom savezu?

B. K.: Ja sam se tom potpisu iznenadio, jer je usledio posle našeg razgovora u kojem smo se nešto drugo dogovorili. Činjenica je da članovi RDSV i danas rade u više partija i to nam nikad nije smetalo. Ako se sećate, prve izbore smo mi izneli na plećima a drugi su pobrali rezultate. Nama to nije smetalo sve dotle dok se politika onih drugih nije udaljila od naše. GPS je specifična subotička tvorevina i bliska reformistima. Nastao je u onom momentu kada su u RDSV činjeni potezi koji nama u Subotici nisu odgovarali. Drugačije rečeno, donošene su odluke da se ne ide na izbore jer se poverovalo da cela opozicija neće izaći na izbore. A ipak je izašla. Reformisti nisu učestvovali na lokalnim izborima, a mi smo, da bismo zaštitili pravce koje smo zacrtali, grad i ljude, izašli kao „Golubovi Subotice”. Ko se i dalje oseća pripadnikom te organizacije, taj neka pita gospodu Bajića ili Doroslovačkog šta su oni to potpisali i kako to izgleda. Mi ni sa jednom partijom nismo ušli ni u kakve aranžmane, pa ni sa ND, iako smo s njom dosta bliski. Imali smo više kontakata, oni i dalje postoje. Međutim, iskrslili su neki problemi koji su vezani za tip saradnje i mi smo rekli „neka to malo sačeka”. To što su GPS i ND, kao pokreti gradova, napravili jedan tekst na koji može i ne mora biti prigovora, to je njihova stvar. Međutim, to da oni treba da polože račune onima koji se još osećaju pripadnicima GPS, prepuštam da ih oni i pozovu. Mi nećemo, jer to nije naš potpis. Posle svega toga mi smo sedeli, razgovarali i procenili da razvoj oblika Nove demokratije treba još držati podalje; dobro je imati uvida u to. Prema tome, ako ND bude značila doprinos demokratiji, ona je dobrodošla u svaku sredinu. Ali, ako bude samo dekor demokratije, onda ni ona, ni mi, ni bilo ko, ne radimo ono što treba da radimo. Na kraju će se pokazati da li je to demokratski orijentisan pravac ili ne. Ima vremena do izbora da se sve to vidi. Mi smo, kao reformisti, procenili da tu ništa nećemo menjati i da je to njihovo pravo da rade i u GPS i u RDSV. Naravno, koliko mi to budemo tražili od njih.

Već dulje vrijeme u oporbenim se novinama provlači teza da je gospodin Avramović „sklonjen”. Pod pretpostavkom da je to tačno, što mislite da je u pitanju: priprema terena za proglašenje krivca za neuspjeh programa ili odraz stvarnog stanja u gospodarstvu?

B. K.: Ova dva pitanja nisu odvojena jedan od drugog. Ako se krene u inflaciju, mora se neko proglašiti krivim. To da li se gospodin Avramović

lanja ili ne – ne znam. Istina, nema ga toliko u vnosti, ali još ne vidim da je neko pokrenuo tanje da ga skloni. Međutim, priprema se program kojeg ja dovoljno ne poznajem, mada pošavam da dođem do njega, u kojem se startuje nečim novim za 1. april. To novo je za sada poznato. Inače, sadašnji kurs marke i dinara na nom tržištu može biti i psihološkog karaktera. Daleko je važniji odnos cena. Rasprave da će cene ovaj ili onaj način biti držane pod kontrolom svori upravo o tome da od toga nema ništa. Cene krenule gore, a to je već najava inflacije i očito da se to ne može prikriti, jer je došlo do rasko- ka između ponude i potražnje roba. A i devizni kurs će teško biti držati pod kontrolom u okružen- embarga. Međutim, i to je moguće kada se ude rešavanje pravih stvari a upravo one nisu dotak- te. Mi i dalje imamo finansiranje nerada, kao i finansiranje tzv. velikih sistema koje bih voleo da dim šta rade i gde izvoze. Neka svi oni podnesu čune za svoju delatnost: koliko su od početka programa proizveli, vratili kredita, izvezli... Mislim a program Avramovića ide upravo ka tome, ali on tome nema podršku. Trošimo npr. skupe pare na voz sredstava za zaštitu bilja samo zato da ne smo kopali. Nažalost, jedan deo ljudi će se mo- ti vratiti motici ako želi da živi. Takođe, suviše sporo ulazi u prekompoziciju vlasničkih odnosa, očito je da ono što je svačije to je i ničije i da je kompletan socijalistički sistem pao na problemu asničkih odnosa. Neka ostanu dva-tri oblika svo- ne, nije to ni bitno. Bitno je da svi oni moraju biti ovedeni u ravnopravan položaj. Ne može se iz ržavne kase finansirati nerad u društvenoj ili ržavnoj imovini, a istovremeno privatni sektor žzati i sasecati. Prema tome, to su razlozi zbog kojih će program da padne, ako se ne uhvati u oštac i to su razlozi za divljanje marke.

Glad ideja – najgora glad!

Ne samo motika, nego prijeti li nam i glad?

B. K.: Ubeden sam da u ovoj zemlji još dugo će pretiti glad. Bar za veći deo njenog stanov- ištva, jer će seljak proizvesti onoliko koliko mu treba. Ali to vodi gladi ideja, standarda, vizije udučnosti... to je gore od obične gladi. Najgore tanje koje mogu da zamislim je kada čovek vidi da ad koji uloži ne vodi ničemu i ja se toga bojim. Ubedivati nekoga da je napredak pred nama, a erati ga da volovima ore – nema potrebe. Daleko e gore u vremenu napretka vratiti se motici, nego a neko ostane gladan.

Činjenica je da će seljak za sebe proizvesti dovoljno. Ali, što s viškovima koji su se prvo prelivali u grad, a ostatak i za izvoz?

B. K.: Sigurno će gradskom stanovništvu biti eže. Ali i to gradsko stanovništvo ima pozadinu u elu. Za osnovnu prehranu svaka će porodica će mati, ali tržišnih viškova će biti sve manje i to treba shvatiti. Jer, troškovi proizvodnje su toliko veliki da ona nema efekta. Zbog toga ćemo biti gladni i televizije, i radija i auta i struje...

Dokle možemo ovako?

B. K.: Od početka rata naovamo izdržavamo. Još uvek i kao firma svoje obaveze izvršavamo i prema poljoprivrednim proizvođačima i prema društvu. Da se ne bavimo poslom koji se zove promet, mi već ne bismo radili. Međutim, maksimalnim razumevanjem ljudi koji nas prate, obrađuju zemlju... održavamo postojeću proizvod- nju. Čak je i povećavamo. Ipak, mislim da će ova godina biti prelomna. Ako ove godine status pol- joprivrede ne bude rešen, mislim da nema među nama ko, niti ima razloga, da održi proizvodnju.

Zlatko Romić

Iz penzionerske beležnice Naš par(lament)

Imam jednog malog drugara. Tu, u komšilu- ku. Mišu. Dobar dečko. Školarac, treći razred, sve petice. Često svrati. Pita, treba li mi šta. Meni (još) ne treba. Odigramo koju partiju pokera. Dobija me. Naravno, kad sam poker naučio tek prošlog leta. Od njega. On je još ranije naučio od – televi- zije.

E, taj mali Miša dotrči nedavno do mene. Uplakan, uplašen, nesrećan. Žestoko su se posvdali, kaže, njegov tata i komšija Laza. Prete, psuju i viču, kaže, jedan na drugog i govore takve bezobrazne reči, da je njega sramota to i ponoviti. Misli da su se već i potukli. Odjurim ja da spasa- vam. Kad tamo, uz čašicu, oni se grohotom smeju. Vidim, hvala bogu, nemam šta i koga da spasavam. Brzo se sve razjasnilo – oni su samo prepričavali ono što su videli i čuli na sednici parlamenta. Kojeg? Onog našeg Glavnog parlamenta, čije sed- nice prenosi televizija.

Priznajem, i ja u svojoj penzionerskoj dokolici, od svega onog na TV, najviše volim da gledam i

slušam prenos baš tih sednica. Zašto? Zato što volim da gledam humorističke emisije, a na našoj TV ih nema. Ako ih ima, to nije ono pravo. Osim, narav- no, kada se prenose sednice parlamenta. Jer, ja volim da gledam te džumbuse, smejurije. Volim da gledam i slušam bezobraštine. To mene nekako, eto, razgaljuje. Jer, tamo, na tim sednicama, ima više onog... onih stvari nego u (zašto da ne kažem) pornićima. Setite se samo šta oni tamo rade jedno drugom. Šta oni kažu jedan drugom. Tih reči (ime- nica i prideva) koje oni brojniji upućuju onima koji su manje brojniji (i obratno) ima dovoljno i za

jednu obilatnu dopunu – Vukovog rečnika. Ali, onog bezobraznog. Znam da znate da ima i takav.

Međutim, gledanje tih sednica meni ne smeta. Jer, ja sam već stariji čovek i mom daljem vaspitanju to više ne može da škodi. Može da škodi samo mladima. Deci. Zato, vama starijima prepo- ručujem da, kada su na programu TV prenosi tih i takvih sednica, decu oba- vezno sklanjate. Isto tako,

nikad pred decom ne prepričavati događaje sa tih sednica. Da im se ne dogodi ono što i malom Miši. Tako, sve do njihovog punoletstva. I posle toga.

Pogrešno je, a možda bi trebalo biti i strogo kažnjivo, nekog drugog upozoravati, podsećati ga i pozivati na – parlamentarno ponašanje i u parla- mentu i van njega. To je vredelo nekad. Sada bi to značilo, u stvari, da nekog podstičete na (loše) kafansko ponašanje, svade, tuče. Možda i na razna druga nezakonita i protivpravna ponašanja. Ali, takav (kazneni) propis morao bi doneti baš taj Glavni parlament. To znači, ništa od toga. Zato predlažem jednu bolju i praktičniju varijantu. Ne- ka se bar u budućem saobraćaju među ljudima, proglasi i smatra izuzetnim komplimentom, reći nekome: – ti uopšte nisi parlamentaran. I to oba- vezno uneti u najnovije izdanje našeg bon- tona.

Inače, čujem da i neki naši opštinski parla- mentarci ponekad nimalo ne zaostaju za onima u Glavnom Parlamentu. Pa naravno, nismo mi više provincija. Nema više naše stare, dobre i stidljive provincije.

Eto, stiglo je i proleće. Radujem se. Radujem se iz svih onih razloga zbog kojih se ljudi raduju proleću. Ali, ja imam jedan razloga više: počinje prolećno zasedanje Glavnog parlamenta! Hleba imam, samo još da bude i tih TV prenosa...

Marko Subotički

Pisma čitatelja

Možda bi nam savet pomogao

Prošle nedelje iz radoznalosti slučajno sam kupila vaš list. Iznenađena sam činjenicom da u našem gradu postoji list koji se nikom ne udvara. Ima mnogo dobrih stvari, ali najviše mi se dopao razgovor s novinarkom „Naše Borbe“ u kojem govori o medijima u Češkoj. Takođe mi se sviđa što ste na istim stranama objavili tekst „Iz penzionerske beležnice“ o tome kako se režim odnosi prema štampi i televiziji koje nisu pod njegovim uticajem. Odlično piše taj Marko Subotički i mislim da on nije penzioner. Vi to bolje znate, ali to nije ni važno. Važno je da je ono što piše pun pogodak. Svi smo se u kancelariji smejali njegovoj duhovitosti.

Nešto bih vas i zamolila. Pre nekoliko godina na moru sam, u jednom stanu, videla puno povrća na terasi. Imali su ga za čitavo leto. Sve u velikim limenim saksijama. I ja kod kuće imam uslova za to, ali ne znam kako se to radi. Vidim da imate poljoprivredne stručnjake, verovatno oni znaju. Molim vas da i o tome pišete.

Ovo sam vam napisala zbog toga što radim u jednom preduzeću gde su primanja mala. Dodatni prihodi su mi „na crno“ kod privatnika. Muž mi je na prinudnom odmoru već dve godine i dovijamo se kako možemo i umemo. Možda bi nam savet poljoprivrednih stručnjaka mogao malo pomoći.

Svima puno pozdrava.

Lj. B., Subotica

Okom deteta

ŠTA JA SVE MOGU

U okviru treće serije igara, druga grupa su bile igre Moje moći. Deca su likovno i verbalno prikazivali šta sve mogu njihove ruke, noge, oči, uši, nos, usta...

Bojan C. (7 g. Mali Bajmok): „Nosom mirišem cveće, rukama sam ga ubrao, nogama sam došao do bašte, očima gledam oko sebe.”

Mladen G. (6 g. M. B.): „Rukom mašem, očima gledam zvezde, nogama stojim.”

Bojana T. (6 g. M. B.): „Nogama sam došla na livadu i skakala sam vijaču. Rukama sam na kajišu dovela mog kucu u šetnju. Nosićem sam mirisala cveće, očima gledala leptiriće, lepu prirodu i mog kucu.”

Katarina B. (7 g. M. B.): „Moje ruke znaju da spremaju sobu posle nereda kad pravim.”

Ima dosta stvari koje deca mogu sama da urade, ali za nešto im ipak treba pomoć...

Maja M. (7 g. M. B.): „Mogu sam da spremam. Kada postavljam stol, uvek mi pomaže sestra.”

Željko R. (6 g. M. B.): „Sam promenim vodu u vazi; meni tata pomaže da pomerim ormar u mojoj sobi pa me je pritisnuo; zato sam tako tanak.”

Slobodan G. (7 g. M. B.): „Idem sam u prodavnicu, mama mi je rekla šta da kupim. Ne znam sam da pravim zmaja, pa mi je drug pokazao.”

Sebastijan S. (7 g. M. B.): „Nosim pismo i ubacujem ga u sanduče na pošti, to mogu sam da uradim. Igram fudbal sa drugom Acom, ne mogu sam da igram fudbal.”

Tanja B. (6 g. M. B.): „Mogu sama da berem cveće. Tu sam sama i tužna (na crtežu, prim. a.), jer nema nikog da mi pomogne da uhvatim macu koja je pobegla kod komšije. Ja sad stojim i čekam da neko dode da mi pomogne.”

...ali ima i nešto što su mislili da ne mogu, pa su shvatili da ipak mogu uraditi:

„Mislio sam da ne smem mami da opusjem nazad, ali posle sam se tako naljutio i razbesneo da sam viedo da smem.” (7 g. Šumice)

„Mislila sam da ne znam da pravim balone od žvake, a posle sam videla da znam.” (7 g. Šumice)

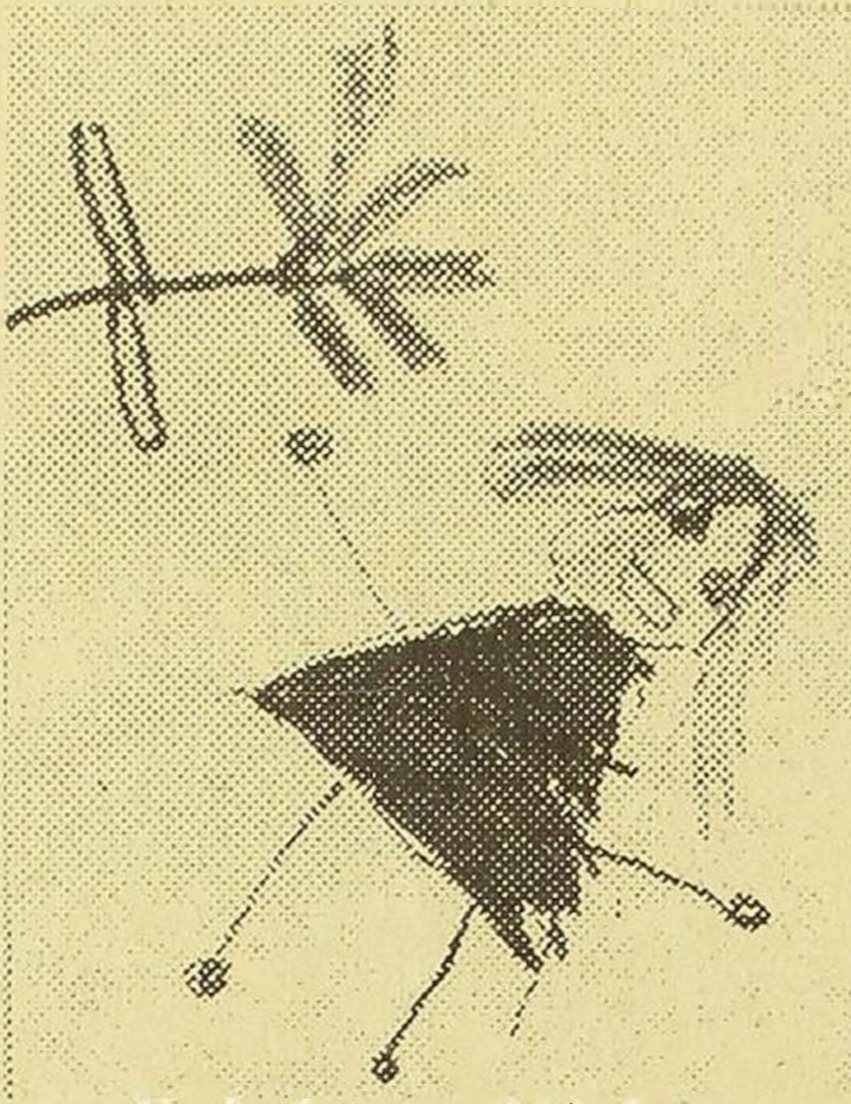
„Mislio sam da ne mogu da dam gol, a posle sam video da mogu.” (7 g. Šumice)

„Mislio sam da se neću igrati sa Igorom jer me je udario, a posle sam se predomislio jer sam se uplašio da ću ostati bez društva.” (7 g. Šumice)

„Mislila sam da ću poslušati sestru, a posle sam odlučila da baš neću jer se pravi važna.” (7 g. Šumice)

Svi smo mi, kada smo bili deca, znali šta ćemo biti kad porastemo i bili sigurni da ćemo postati baš to. Evo šta nove generacije planiraju da budu kako u profesionalnom smislu, tako i emotivno:

Jasmin M. (7 g. M. B.): „Kad porastem, postaću milicioner. Biću tata i guraću dete u

Kad odrastem biću lepa

Nina N. 6 godina

kolicima. Biću jak; dizaću tegove da dobijem mišiće. Biću veseo.”

Svetlana T. (7 g. M. B.): „Imaću bebu, i šetaću s njom. Postaću pevačica i pevaću. Biću velika i žena. Ponekad ću biti besna i ljuta. Biću sretna.”

„Biću strog, jer ne volim da me iko dira.” (7 g. Šumice)

Adrijana (7 g. M. B.): „Kad porastem, biću frizerka. Praviću frizure.”

Jasmin (7 g. M. B.): „Ja ću biti tata, imaću brkove i radiću.”

(nastaviće se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Fluoridacija

Fluoridacija je najbolji način za sprečavanje nastanka zubnog karijasa.

Zašto?

Zubna caklina će biti znatno otpornija na kiseline iz plaka ako budemo upotrebljavali preparate fluora. Djeca trebaju uzimati tablete fluora sve dok im ne izrastu svi zubi, a to je oko četrnaeste godine.

Kad zubi već niknu, zaštićujemo ih premazivanjem otopinom fluora i pastom za zube koja sadrži fluor.

Kolektivno četkanje elmeks želeom u vrtićima i školama veoma učinkovito djeluje na smanjenje karijasa.

(Iz knjige Valenta Sabolića „I o tvojim zubima”)

In memoriam

**MARKO VUKOV, svećenik
(1938 -- 1995)**

Na Bajskom groblju u Subotici pokopan je 9. ožujka vlč. Marko Vukov župnik u Svetozaru Miletiću u Subotičkoj biskupiji.

Vlč. Marko Vukov rođen je 23. travnja 1938. godine na salašu koji pripada župi Uznesenja Marijina na Bikovu kod Subotice. Gimnaziju je završio u Interdijecezanskom sjemeništu u Zagrebu i Bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Kao svećenik vršio je dužnost kapelana u župama u Novom Sadu, sv. Roku i sv. Jurju u Subotici. Župnikom je bio u Futogu, Šupljaku, na Đurđinu i na kraju u Svetozaru Miletiću gdje ga je 2. prosinca 1994. godine zadesila teška srčana bolest. Željkeći se bolje oporaviti uputio se kod prijatelja u Hrvatsku u Končanice, gdje mu je na Čistu srijedu navečer pozlilo, te je 2. ožujka u jutarnjim satima preminuo u virovitičkoj bolnici. Ispraćaj u Virovitici bio je 8. ožujka svetom misom koju je predvodio pomoćni zagrebački biskup mons. Marko Culej, inače školski kolega pokojnika.

9. ožujka u Subotici se okupilo veliko mnoštvo svijeta na ispraćaj dragog svećenika. Po želji Pokojnikovoj obrede sprovoda predvodio je župnik njegove rodne župe vlč. Julije Bašić. Pokopu je prisustvovalo preko 600 svećenika Subotičke biskupije, oci franjevci i karmelićani, časne sestre i oko 1.000 ljudi.

Nakon sprovoda je subotički biskup mons. Ivan Pénzes u franjevačkoj crkvi predvodio misu zadušnicu na kojoj je propovjedačao Pokojnikov dekan vlč. Josip Pekačević.

Slike od slame u Hrvatskoj

Nakon Zagreba, Donje Stubice i Dugog Sela članice slamarske sekcije HKPD „Matija Gubec” iz Tavankuta predstavili su se i građanima Nove Gradiške svojim radovima. Naime, 17. ožujka otvorena je izložba slika od slame u Zavičajnom muzeju Nove Gradiške, koja će trajati do 31. ožujka. Nakon toga, slike od slame „tavankutskih slamarki-divojki” biće predstavljene u još nekoliko gradova u Slavoniji.

(lj. k.)

Uskršnja izložba

Članovi Likovne sekcije KUD-a „Bunjevačko kolo” i članice Slamarske sekcije HKPD „Matija Gubec” iz Tavankuta skupa će organizirati uskršnju izložbu ukrasnih, šarenih jaja i slika i predmeta izrađenih od slame u prostorijama KUD-a „Bunjevačko kolo”, Preradovićeve 4. Otvorenje izložbe bit će 4. travnja i trajat će do poslije uskršnjih blagdana. Posjetitelji će je moći vidjeti u vremenu od 9 do 13 sati.

(lj. k.)

Spomenici grada

Prošli put počeli smo priču o imenu grada. No, ne čini samo ime grad, baš kao ni odelo čoveka. On ima i svoj „rodendan” – grb, spomenike, kulturna mesta, stanovnike i mnogo štošta još po čemu možemo da identifikujemo jedan grad.

Davno, u jednom tekstu napisao sam da se gradovi pamte po lepim ženama i po kafanama gde smo se lepo proveli, ali poneki se pamte i po spomenicima, koji su simbol tog grada. Tako je Ajfelova kula postala simbol Pariza, Kip slobode New Yorka, Crveni trg Moskve itd. Simbol Subotice je svakako Gradska kuća, treća po redu na istom mestu, sagrađena svesno da bude „svetionik” na moru ravnice koji se vidi izdaleka, i svaki stanovnik koji dolazi u grad iz bilo kog pravca kad vidi toranj, ima osećaj da je stigao kod kuće. No, svaki grad ima i neke specifične spomenike, koji isto imaju značaj u identifikaciji grada. Brisel ima „Maneken pis” (kip dečkića koji piški), Rim Fontanu di Trevi, London Trafalgar skver, Pariz trg Etoal itd.

Koji je „sekundarni” simbol Subotice, neki spomenik, kulturno mesto, kojeg nema nigde? Za mene nekad je to bio spomenik „Svetog trojstva”, najstariji spomenik grada, postavljen u parku ispred Gradske kuće. Na mađarskom jeziku ovo mesto imalo je i svoje posebno ime: zvao se „köpköd”, u grubom prevodu „mesto za pljuvanje”. Zašto se tako zvao? Tu su se skupljali „trogeri”, nosači koji su bili spremni svakog trenutka da povezu teret na pijacu ili sa pijace u bilo koji deo grada, obično na taljigama dvotočkašima, ili na taličkama. Momci koji su čekali na posao oko Svetog trojstva, pušili su i pljuvali. Otuda i ime „köpköd”.

Normalno, pitate se zašto se baš kod spomenika Svetog trojstva skupljalo ovo „ilustrativno” društvo? Treba znati da su centralni trgovi nekadašnje Subotice bile zapravo pijace, i to specijalizovane. Tako su se u današnjoj ulici Dimitrija Tucovića prodavale posude, pa se ona i zvala „Edénypiac utca”; iza nekadašnje Gradske kuće bio je Riblji trg, današnja Štrosmajerova je bila voćna pijaca, Matije

Gupca – zelena pijaca, trg ispred Népköra golupčija pijaca, postojala je i mlečna. Ona i danas postoji na istom mestu, pa pileća pijaca i pijaca lubenica u današnjoj ulici koja se zove Petöfi Sándora. Ispred Franjevačke crkve bila je stareška pijaca, preteča današnjeg „buvljaka”.

Spomenik Svetog trojstva zapravo je bila neka sredina između ovih pijaca. Tradicija okupljanja trogera sačuvala se do posle Drugog svetskog rata. Definitivno je nestala kada su neke pijace ukinute, i kad je spomenik „premešten”, ne znam iz kog razloga pored Velike crkve. Da je ovo mesto bilo prirodno okupljalište u gradu, neka vrsta njegovog „fokusa”, svedoči i to da je to bilo mesto gde se srednjoškolska omladina, naročito gimnazijalci, okupljala na skoro istom mestu. Ali tada se to mesto okupljanja zvalo se kod „Triglava”, od ovog mesta prema pozorištu prostirao se „Majmun plac”, okupljalište dokonih, slobodnih muškaraca koji su „šacovali” devojke, koje su se šetale korzom. Čak je potez između „Triglava” i pozorišta bio podeljen između mladića iz okolnih ili prigradskih naselja. Znalo se gde stoje Šandorčani, oni iz Malog Bajmoka, Đurdina itd. Slika centra grada se promenila. Nema više starih spomenika, a neki su vraćeni, sa tendencijom da oni budu mesto okupljanja, susretanja, randevua. Tu pre svega mislim na spomenik kontroverznom srednjevekovnom plaćeniku, nazvanom Homo Niger, Crni Čovek, u onovremenim mađarskim spisima, ili blagom „glorifikacijom” savremene srpske istorije „Car Jovan Nenad”. Zapravo, sudbina spomenika na današnjem Glavnom trgu zavređuje jednu posebnu priču.

Po nekim teorijama „malog urbanizma” spomenici, kipovi, fontane i ostali „ukrasi” gradskog prostora služe da učine građenu sredinu prihvatljivijom i lepšom za stanovnike grada i putnicima namernicima. Naše društvo je promenilo ta drevna shvatanja, gde spomenici ne služe više ulepšavanju čovekove sredine, nego trebaju da izraze i nečiju političku volju i moć. Zato je sklonjeno i Sveto trojstvo i zato je postavljeno prvi, ali i drugi put likovno izuzetno loš spomenik lažnom caru „Jovanu Nenadu”. Priča o spomenicima na Glavnom trgu je priča za sledeći broj.

Zsombor Szabó, arhitekta

Iz sportske prošlosti Subotice

VRIJEME NEOBIČNIH NATJECANJA I REZULTATA

Danas, kada je za mnoge nogomet najvažnija sporedna stvar, nije nezanimljivo napomenuti da je ova grana sporta 80-tih godina prošlog stoljeća bila potpuno nepoznata u našim krajevima. Vodeći sportovi su bili gimnastika i atletika, dok su klizanje, streličarstvo i kuglanje bili još uvijek više zabava nego sport. Jačanjem građanskog staleža ubrzo se pojavljuju i novi sportovi: mačevanje, plivanje, veslanje, rvanje, boks i biciklizam. Sve ove sportske grane već su bile zastupljene na natjecanjima organiziranim u Subotici, odnosno na Paliću, u vremenu od 1880. do 1895. godine na „Paličkim igrama”.

Za mnoge ljubitelje sporta vjerovatno ne bi ni bilo zanimljivo vidjeti usporedbu između ondašnjih i sadašnjih rezultata, ali nažalost, za ovo nema pouzdane osnove. U pojedinim granama, kao npr. u plivanju i atletici to i ne bi bio problem da su rezultati postizani pod istim uvjetima. Budući da su ove sportske grane pred više od 100 godina bile još na početku, utoliko su ondašnji rezultati za nas zanimljivi više kao kuriozitet, pa je možda baš stoga značajno istaknuti neke primjere.

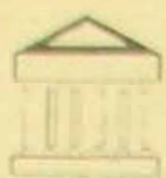
Da nije sačuvanih spisa, pristaše atletike sigurno bi se čudili da su na svim natjecanjima bacači kugle postizali rezultate oko 6 m, dok danas svjetski rekord iznosi preko 22 m. Rješenje je jednostavno: natjecali su se sa kuglom težom za više od 10 kg (težina današnje kugle je 7,25 kg dok onovremene 17,50 kg). Međutim, u ono vrijeme kuglu nisu bacali samo u dalj, nego i u visinu! Tako je 1888. godine Nikola Matković, istaknuti sportaš onog vremena, bacio kuglu na visinu 3 m i 10 cm. Ovakva natjecanja priređivala su se isto i u bacanju diska. Posebno je zanimljiv rezultat u skoku u vis od 184 cm, kojega je polučio Lajos Vermes. Nevjerovatno, rekli bi poznavaooci ove discipline. Tajna je u tome, da su skakali sa odskočne daske

visine 15 cm. U skokovima u dalj također su upotrebljavali ovu spravu, pa i ovako su postizali rezultate samo oko 6 m. Danas? – 8,95. Nasuprot, Vermesov skok s motkom od 3 m i 15 cm i u današnjim prilikama mogao bi egzistirati na vojvodanskoj razini, iako ga je postigao još daleko 1892. godine, i to bez odskočne daske. Vrijedni onovremeni organizatori, organizovali su i natjecanje u kombinaciji trčanje-hodanje na duge pruge. Tako je dr. György Vessa 1892. godine pobijedio na stazi Palić – Subotica – Palić dugoj 15 km u vremenu 64 minute i 11 sekundi.

I u drugim sportskim granama bilo je ovakvih neobičnosti. Tako npr. rezultati biciklističkih natjecanja ukazuju na to da su ovi „gvozdeni konji” kako su nazivali bicikle, još jako primitivne izrade, pa nije čudo da rezultat od 32 minute na 10.000 m, što ga je postigao Nikola Matković 1889. danas i najprosječniji naš atletičar pretrči čak ispod tog vremena. U hrvanju i u boksu nije bilo kategorija kao danas. Jednostavno mogli, su se natjecati međusobno natjecatelji približne težine i pobjeđivao je najjači. Neizbježne su bile i komične scene na ovim natjecanjima, napose kada su borbe nerijetko ličile na borbu Davida i Golijata.

Dakle, početak uopće nije bio lak, a primjeri koje sam naveo ukazuju da je pod ovakvim uvjetima prirodno bilo da nisu bile rijetke i nesuglasice. Bez natjecateljskih pravila, ispravnih sportskih borilišta, rekvizita i kvalificiranih sudaca, ondašnji organizatori natjecanja, s daleko većim problemima su se suočavali nego današnji. Kada sve ovo znamo, vidimo koliko trebamo cijeniti jedan položaj pionira sporta.

Ante Zomborčević

Naš Izbor

Ne kao ljudi, ne bogovetno.
Ne uvek, dvaput za jedan vek
Ja sam te molio: razgovetno
Ponovi tvoračkih reči jek.

I tebi smesa ta već prija
Otkrića i ljudskih beda sto.
Pa kako ćeš da sam srećan i ja,
S čim bi jeo ti zemaljsku so?
Boris Pasternak

Prikaz knjige:

Mila Bosić: „Ženidbeni običaji Šokaca Hrvata u Bačkoj“

Ljubitelji etnologije zacijelo će u knjizi „Svadbeni običaji Šokaca Hrvata u Bačkoj“, autorice Mile Bosić, objavljenoj kao posebno izdanje Vojvodanskog muzeja u Novom Sadu 1992. godine, pronaći mnoštvo zanimljivih i privlačnih detalja.

Vrijedno je napomenuti da je dr. Petar Vlahović, skupa s dr. Dragoslavom Antonijevićem recenzent ove knjige, bio i autor prigodnog eseja o bačkim Bunjevcima u sklopu tradicionalnog Vukovog sabora 1992. Crteže i zemljopisne karte priredila je Sonja Nonin, a knjiga je u nakladi od 900 primjeraka tiskana u novosadskoj tiskari „Futura“. Knjiga je formata 13 x 20 cm i u njoj je na 174 stranice čitatelju predočeno mnoštvo detalja iz ženidbenih običaja šokačkih Hrvata u Bačkoj.

Ovom knjigom zaokruženi su svadbeni običaji bačkih Hrvata, a nadovezuje se na istoimenu, koju je objavio dr. Ante Sekulić.

Grgo Bačlija

PAO X EPU

SUBOTIČKI POSLOVNI
INFORMATOR

24000 SUBOTICA, Trg Slobode 2/1
Telefon: (024) 20 - 598

Predstavljena knjiga Marije Grunčić-Nenin

Snovi srca

Pod nazivom San srca, u povodu koje je održana književna večer u Gradskoj knjižnici u petak 10. ožujka. Pored autorice, o knjizi su govorili recenzent, prof. Bela Gabrić, pjesnik i književni kritičar Slobodan Vučinić i Tomislav Žigmanov, koji je bio i voditelj večeri, dok je stihove govorila Blaženka Piuković, a lirskim glazbenim motivima, izvedenim na glasoviru, večer je protkao mladi Saša Grunčić, učenik II. razreda niže Muzičke škole u klasi profesorice Suzane Samardžić-Ivakić.

Iskazujući svoju radost zbog upoznavanja jednog novog subotičkog pjesnika, profesor Gabrić je u svom osvrtu o vrijednosti ove zbirke pjesama između ostalog rekao: „U sadržaju ovih pjesama susrećemo se sa simbolima i s metaforama, koje stihovima daju puninu bogatstva, jer su nadahnuti osjećajima pa u čitatelju potiču misli, koje traže dalje razmišljanje. Versifikacija ovih pjesama je u duhu moderne, suvremene poezije u slobodnom stihu, koji imaju svoju ritmiku, prikladnu sadržaju pojedine pjesme. Sadržaj, forma i ritam čine umjetničku cjelinu pjesme, koja svojom umjetničkom ljepotom i pjesničkom slikom obogaćuje čitatelja da u pjesmama osjeti ljudsku toplinu i pjesničku iskrenost“.

Slobodan Vučinić, koji je za ovu prigodu došao iz Pljevalja, u svome je obraćanju istaknuo: „Kada je u pitanju knjiga 'San Srca' Marije Grunčić-Nenin, onda s pravom možemo reći da nema nikakve potrebe za bojazan i slutnju. Njena, iako prva knjiga, je jedno zrelo literarno štivo u kome čitalac ima šta naći za zadovoljenje svoje čitalačke strasti, a to je najveća potvrda i garant da je knjiga opravdala svoju pojavu i da će nastaviti svoje trajanje. Satkana od tananih kratkih lirskih skaski, koje su ispredene nježno i neposredno predom duše, ova knjiga predstavlja intimističku liriku sa nesebičnim izlivom životnih istina, koje su često opore i gorke.“

Večer je završena razgovorom s pjesnikinjom u kojemu je ona predstavila sebe svojim sugrađanima, pojasnila „upliv“ u svijet poezije, te govorila o osjećanju umjetnika koji se javlja nakon objavljivanja knjige.

(lj. k.)

Corax na ulicu

Da će s najavljenom akcijom za ljepši život s kulturom ići teško pokazuje se ovih dana. Jer kultura nije stvar deklaracija, kao ni stvar trenutnog političkog opredjeljenja. Ona će se malo okoristiti TV spotovima i na njemu sloganima problematične sadržine i zaštitnih znakova. Kultura se živi, ili je nema. Bilo kroz institucionalizirani oblik u struktur društvenog sistema, ili kao sistem vrijednosti koji se svakodnevno oprimjenjuje. A naša mitom prožeta društvena stvarnost kulturu a priori isključuje. Dokaz za to je slučaj Predra-

ga Koraksića-Coraxa, karikaturiste „Vremena“ i „Naše Borbe“, kojemu su karikature s „omiljenim“ likovima izbačene na ulicu, a izložba naprasno zabranjena. Njegov je grijeh što je okulturio, preorao mit, srušio mitske bogove na zemlju i u tome pothvatu izgradio ono što oplemenjuje. Kulturni čin demitologizacije nagrađen je zabranom, dok je polju kiča ostala neprikosnovena vlast.

(t. ž.)

Ivo Andrić, danas

Izvjeshnost pojedinih ciljeva srpskog nacionalnog interesa, osobito onih koji se ostvaruju u Bosni, pokazuju se kao problematični. U biti neutemeljeni u suvremenost, ostvarivani u euforiji i težnjom da se onaj drugi i drugačiji naprasno ukloni, lagano su očitivali vlastitu ispraznost gubitkom pravca i promjenama smjera kretanja. Pojavila se sumnja u ispravnost zacrtanog. Stoga treba dublje ukorijeniti opravdanje. Suvremenici su odavno istrošeni, pa se treba okrenuti mrtvima. Među ostalim i Ivi Andriću u Višegradu. Dobrica Ćosić nepravom mu pripisuje ono što niti je rekao, niti napisao. Zloupotreba mrtvih kanon je plemenskog ponašanja. Znaju li to i oni što sjedeše skup s Ćosićem s križem oko vrata?

(t. ž.)

Književni leksikon

Zvezdana Asić Šarić (Zagreb, 15. rujna 1946.). Pjesnik, prozaist i dramski pisac. Rođena u poznatoj umjetničkoj obitelji (otac Milan, skladatelj, dirigent, dugogodišnje ravnatelj Subotičke filharmonije, a majka Jelka, rođ. Šokčević, istaknuta kazališna umjetnica, prvakinja subotičkog Narodnog pozorišta).

Nakon gimnazije završava studij komparativne književnosti – smjer jugoslavistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a potom dramaturgiju na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu.

Tijekom tridestgodišnjeg plodnog spisateljskog djelovanja objavila je zbirke stihova **Vidici vetrova** (koautori Jenő Tusák i Petar Vukov), 1964.; **Prijatelju, da ne zaplače**, 1969., a u tisku se nalazi zbirka **Fotografije sećanja**. Autorica je 25 drama i radio-drama, koje su izvedene u Dečjem pozorištu u Subotici, Pozorištu mladih i Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu, i emitirane na valovima svih republičkih centara negdašnje Jugoslavije. Na X. Svjetskom studentskom festivalu u Berlinu 1974. polučila je prvu nagradu za dramski tekst.

Djela su joj prevedena na mađarski, makedonski, njemački i slovenski jezik.

Molitva

*Oprosti našoj slabosti
i našoj snazi
i daj nam
malo radosti
umesto boli
kad duša pati
a srce voli
daj kišu mleka
tanjir pasulja
bose noge
u poleglom žitu
krevet u travi
cvrčka na krovu
umesto laži
sočnu psovku
daj nam jutro
umesto noći
i večito sunce
u samoći
da lepo umre
naša tuga
daj svakom
od nas
ženu i druga
tišini zvona
zvoncima
ćutanja duga*

Zvezdana Asić Šarić

Obilježena obljetnica Mađarske revolucije

Suživot – put spokojstva

Mađarskom himnom, u izvedbi muškog zbora „Székely Dalegylet” iz rumunjskoga grada Székelyudvarhely, 14. je ožujka u velikoj vijećnici Gradske kuće obilježena obljetnica Kossuthove revolucije 1848/49.

Svečanosti su bili prisutni János Tóth, izaslanik Ministarstva inozemnih poslova

se još nisu oslobodili naslijeđa jednog ranijeg sistema.

Gradonačelnik je također kazao da Mađari, koji su ostali van granica matične domovine ne žele biti taocima, jer pripadaju istom nacionalnom korpusu kao i Mađari u domovini.

U ime mađarske Vlade skup je pozdravio János Tóth. Govoreći o današnjoj situaciji on je istaknuo da je put spokojstva u ovom regionu, put zajedničkog rada i življenja. Također je odao priznanje vojvodanskim Mađarima na „političkom stilu” u kojemu je

Foto: M. Pál

Mađarske, András Vincze, otpravnik poslova mađarskog veleposlanstva u Beogradu, kao i brojni uzvanici iz društvenog i političkog života grada.

Otvarajući svečanost gradonačelnik Subotice József Kasza je između ostaloga rekao:

– Mi imamo pravo na njegovanje vlastite tradicije, ravnopravnu upotrebu jezika, školstvo, kulturne institucije i slobodne novine; imamo pravo na samostalnu skrb o sebi i ne možemo iz mađarstva isključiti sve one koji

nastavljen dijalog s većinskim narodom, istodobno podsjetivši da Mađarska u svakom kontaktu s predstavnicima ovdašnjih vlasti ne zaboravlja na pitanje svojih sunarodnjaka u Vojvodini.

U nastavku izveden je bogat kulturno-umjetnički program, a voditelj je bio novinar János Németh. U programu su pored gostiju iz Székelyudvarhelya nastupili i Kamerni zbor „Pro musica”, Mihajlo Zurković na glasoviru, Imola Korhec i Béla Kálo.

(m. t.)

Ranko Radović, profesor Tehnološkog fakulteta u Helsinkiju, boravio u našem gradu

Grad – instrument velike moći

U Subotici je 11. i 12. ožujka boravio dr. Ranko Radović, negdašnji profesor na beogradskom Arhitektonskom fakultetu, a danas predavač u Helsinkiju.

Profesor Radović je naznačio da vjeruje u gradove, a u Suboticu napose. Po njemu, gradovi opstaju u svim vremenima, čak i kada ih ruše, jer predstavljaju tvorevinu dugo građenu koja vraća ono što je u nju uloženo, i time predstavljaju instrument velike moći. Čak i u situacijama u kakvoj se mi nalazimo izlaza za oživljenje duše gradova ima, pri čemu je „malo nezadovoljstva neophodno, a mnogo destruktivno”. S tim u vezi je i njegova tvrdnja da su radikalni ekstremi tipa „sve je moguće” ili „ništa nije moguće” obična glupost, a kao primjer naveo je izgradnju pješačke zone u središtu Kopenhagena, koja je prošla gotovo neprimjetno i to tako što je provedba ove ideje išla postupno.

Profesor Radović kao izlaz iz situacije da bismo dobili „grad po mjeri građana, građani po mjeri grada”, kako je i naslovljena tema predavanja, vidi u potpori privatnoj inicijativi koja bi morala biti usmjerena u pravcu poštivanja socijalnih pravila grada.

(z. r.)

Održana godišnja skupština
NSZS

Osećanje građana drugog reda

Prva redovna Skupština Nezavisnog sindikata zemljoradnika Srbije održana je 11. marta 1995. u Čurugu, godinu dana nakon formiranja ovog sindikata. Skupštini je prisustvovalo više od 450 delegata iz preko 350 klubova širom Republike Srbije. Pored delegata, Skupštini su prisustvovali i zemljoradnici Čuruga i okolnih mesta.

Skupština je usvojila Izveštaj o radu ovog sindikata u 1994. godini, Predlog izmene i dopune Statuta NSZS, Predlog programa za 1995. godine i izabrala više članova Predsedništva u svojstvu potpredsednika. Za potpredsednika NSZS za područje severne Bačke izabran je Ivan Čović iz Subotice, inače od samog osnivanja NSZS član Predsedništva i potpredsednik kluba u Subotici. Na predlog Predsedništva NSZS za portparola je izabran Zaharije Trnavčević, dugogodišnji novinar, predsednik Odbora za poljoprivredu republičke Skupštine.

Zemljoradnik je do sada podsećao na pticu fenix, a da li će i ubuduće tako da bude, videće se. Naime, kada se mislilo da je zemljoradnik gotov, da više ne može, ne samo da proizvodi nego i da živi, on se uzdigao, pre svega zahvaljujući malim rezervama koje su mu ostale iz neke ranije proizvodnje, a ne i politici prema agraru, koju tako neuspešno vodi sadašnja Vlada Republike Srbije. Sada zemljoradnik više nema rezerve. Poslednje je potrošio za jesenju setvu. Kako će zasejati preostale njive više to nije moguće znati. Da li će ih uopšte i zasejati, ili će mnoge njive ostati u parlogu? Zemljoradnik i uopšte poljoprivreda su ostali i bez prosjačkog štapa. Od njih se traži da svoje obaveze izmiruju uz kamatu, a o nekoj kamati koja i njima pripada nema ni pomena. Nisu zemljoradnici i poljoprivreda krivi što je hrana skupa. Bez hrane se ne može! Proizvodnja hrane počinje na zemlji, a sada je ona vrlo problematična. Opšta cenovna politika nije dobra i tu nastaju nesuglasice između sela i grada. Prvo, granski pariteti cena, pa potom međugranski, su samo neke od poruka zemljoradnika Srbije sa ove Skupštine, upućene republičkoj Vladi i gospodinu predsedniku Slobodanu Miloševiću.

Predsednik Kluba NSZS za Suboticu
Mr Ivan Rudinski

Navratite u poljoprivrednu apoteku

„AGROSU“

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11
KORISTIĆE VAM!

Za svakog ponešto,
a za zemljoradnike najviše.
Radno vreme: od 7 do 16 časova
Subotom: od 7 od 13 časova
Telefon: 787-043

Slučaj „Zorka” i dalje aktuelan Na sud zbog nekvalitetnog dubriva

Zbog krivičnog dela obmanjivanja kupaca čl. 146 st. 1 KZ RS Klub Nezavisnog sindikata zemljoradnika sremskih sela Noćaj i Glušci, putem advokata Olivera S. Jelikić iz Sremske Mitrovice, podneo je Opštinskom javnom tužilaštvu u Subotici krivičnu prijavu protiv Đerđa Sekešija, sadašnjeg v. d. direktora holding „Zorka” Subotica i Brankice Petrović, šefa proizvodnje u fabrici veštačkih đubriva Holding „Zorka” Subotica. Krivična prijava je podnesena 10. marta 1995. godine, a zbog isporuke mineralnog đubriva koje ne odgovara datoj deklaraciji.

Naime, analizom veštačkog đubriva NPK koje je proizvedeno u subotičkoj „Zorki”, a koju analizu je izvršio Institut za zemljište u Beogradu, po nalogu Ministarstva za poljoprivredu, utvrđeno je da mineralno đubrivo NPK ne sadrži sve supstance navedene u deklaraciji, odnosno da je količina kalijuma svedena na svega 50% od količine koja je naznačena.

(na. vi.)

Dobro je da znate! Šta je hibridizacija u stočarstvu?

Odgovor:

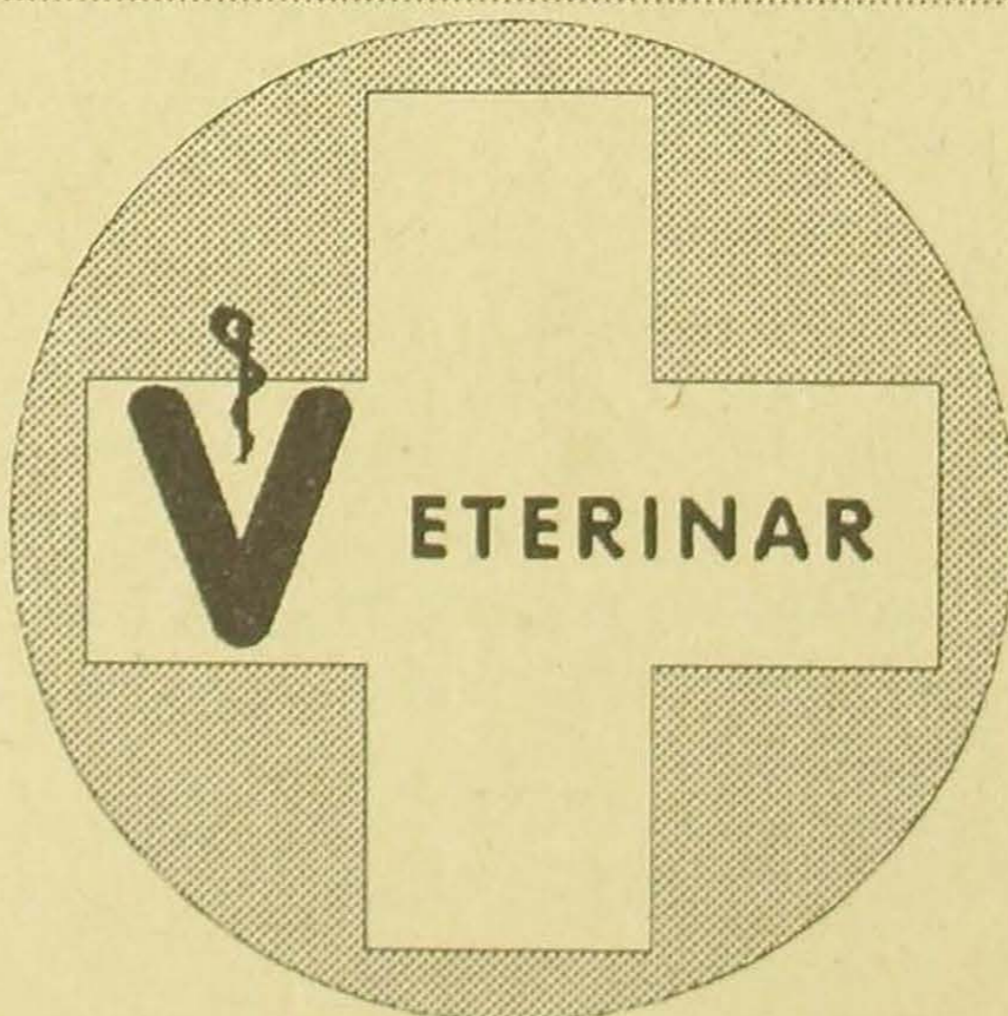
Hibridizacija (bastardizacija) u stočarstvu je sparivanje mužjaka i ženki koje pripadaju dvema različitim vrstama. Proizvodi takvog ukrštanja nazivaju se hibridi ili bastardi. Mogućnost sparivanja, odnosno ukrštanja i dobijanja potomstva je ograničena na relativno mali broj vrsta, uglavnom onih koji su međusobno srodni, kao npr. konja i magarca. Hibridizacija se u stočarstvu sprovodi već više od dve hiljade godina, mada u ograničenom obimu. Njena svrha je dobijanje potomstva prve generacije koja se odlikuje izvesnim prednostima u odnosu na roditelje. Od magarca i kobile dobija se mula, a od pastuva i magarice dobija se mazga.

Poruka zemljoradnika Vladi Republike Srbije s protestnog mitinga Odlazite! – odjavljujemo svoju delatnost

Prvi ovogodišnji miting zemljoradnika u organizaciji Nezavisnog sindikata zemljoradnika Srbije održan je 11. marta 1995. godine u Čurugu. Miting je organizovan povodom godišnjice postojanja NSZS, kao i povodom sve većeg nezadovoljstva Vladinom politikom prema agraru. Zemljoradnici Čuruga i okolnih mesta su na ovom mitingu izrazili veliko nezadovoljstvo zbog politike prema agraru, koji je, sada je to već sigurno, doveden u situaciju da nije u mogućnosti nositi breme niza promašaja, kako prethodnih vlada, tako i ove. Tipično za sadašnju vladu je da od obećanja za poboljšanje položaja agrara nije ništa ispunila, istakao je u obraćanju zemljoradnicima republički poslanik, zemljoradnik, Mika Vlaović, te je to najveći razlog da takva vlada treba da ode i da se više ne skriva iza rata, ratnog okruženja i nepravedno nametnutih sankcija. Predsednik NSZS Đorđe Garabandić je naglasio da država neće da seje, da ona samo žanje od proleća do jeseni, a da poljoprivreda koja je starija od smederevske „Železare”, to ne može da izdrži, te će zemljoradnici popuniti već pripremljene formule i otkazati svoju delatnost.

Zemljoradnici nisu tražili ništa novo. Oni traže da im se omogući da rade i da više ne budu građani drugog reda. Ukoliko im ne bude omogućeno da rade, ne njihovom krivicom, mnoge njive će ostati u parlogu.

(na. vi.)

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR“

Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod Senčanske crkve)
telefon: 024/ 39-229

Radno vreme u ambulanti:

– radnim danom od 7 do 19 časova

– nedeljom od 8 do 11 časova

Plod jagode ima široku primenu u narodnoj medicini

JAGODA – VESNIK PRVOG PROLEĆNOG VOĆA

Jagoda (*Fragaria sp.*), višegodišnja alno zeljasta biljka, masovno se poaštama počinje gajiti u Evropi i Americi početkom XVIII veka. Iako jagoda pada među prve voćke, čije je plodove ovek koristio, kao kulturne pominju se tek u XIV veku. Prema prvim pisanim podacima vidi se da je 1368. godine portar Žan Žabo zasadio 12.000 živića jagoda u kraljevskoj bašti u Luvru, gde je na gajena i radi plodova i kao dekorativna biljka.

U odnosu na neke druge voćne vrste, jagoda ima niz prednosti. Pre svih je ta što je to praktično prvo voće koje se javlja već krajem proleća, a u specijalnim uslovima gajenja imamo je i toom zime. Po sadenju rano prorodi – već iste godine, ako se u proleće zasadi, to nije slučaj ni sa jednom voćnom vrstom. Obilno rađa svake godine, te tako i najbrže vraća uložena sredstva u proizvodnju. Nije probirač prema zemljištu. Lako se razmnožava. Plodovi su bogati raznim hranljivim materijama. Odnos šećera i kiseline iznosi 3,44 – 1,00; pektinske materije 5,85 – 7,67%, masnih materija sadrži 0,19 – 1,05%. Vitamin C (askorbinska kiselina) nalazi se u plodovima.

Jagode se preporučuju u narodnoj medicini kao lek za čišćenje bubrega, žučne kese, bolje lučenje žuči, za aktiviranje creva – protiv lenjih creva i za još niz zdravstvenih tegoba. Na primer bobovi u želucu mogu se sprečiti jagodana. Ne tako davno dnevni list

Pravo je vrijeme PROŠIRIVANJE GNIJEZDA

Postupno se dodaje prazno, ispravno starije saće između krajnjih okvira s leglom i ramova s cvjetnim prahom (polenom)

U ovo doba godine, za toplijih dana, matica u suženom i utopljenom gnijezdu leže sve više jaja. Ona tako dopunjava najveći dio ćelija, te joj suženo gnijezdo postaje tijesno. Nedostatak prostora za širenje legla dovodi do ograničavanja rada matice. To usporava razvoj pčelinje zajednice. Zbog toga je potrebno da se u travnju gnijezda pojedinih pčelinjih zajednica pravodobno prošire.

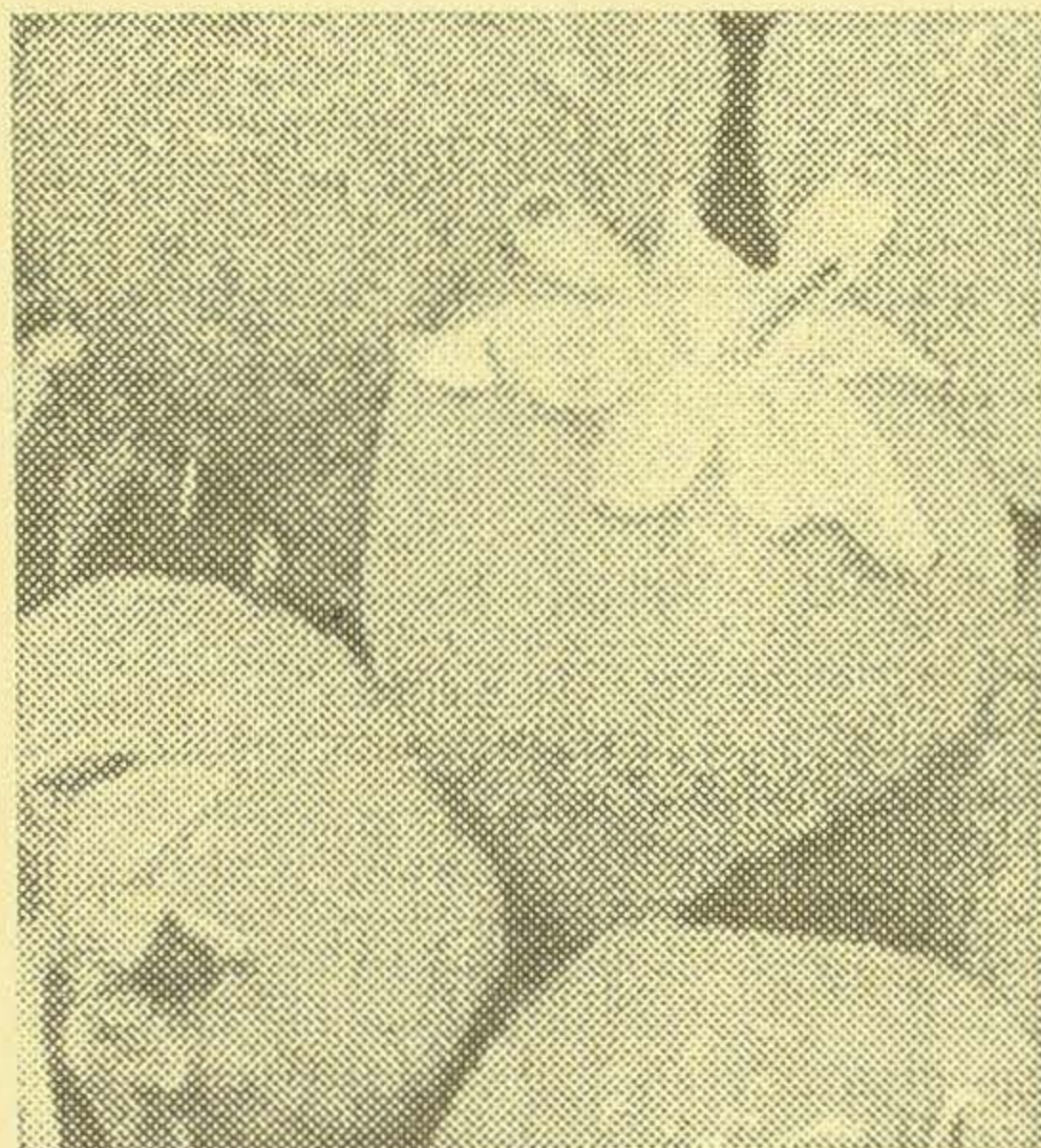
Početak proširivanja gnijezda ovisi od jačine zajednice, vremenskih i pašnih prilika. Prijevremeno proširivanje je vrlo štetno, jer usporava razvoj legla. Ako se zakasni, zajednica može dobiti nagon za rojenje baš u glavnoj paši, što nije poželjno.

Pravo vrijeme za proširivanje gnijezda je kada se vidi da pšele u suženom i utopljenom gnijezdu pretposljednji ram saća pripremaju matici za polaganje jaja, ili ga pune polenom i medom.

Proširivanje gnijezda u „pološkama“ obavlja se postupno pomjeranjem pregradne daske i dodavanjem praznog, ispravnog saća između krajnjih ramova s leglom i rama s polenom. U nastavljačama gnijezdo se proširuje izmjenom mjesta nastavaka. Kad u gornjem nastavku bude 5 – 6 rama s leglom, gornji nastavak se spušta na

„Politika“ objavila je i recept. U jedan litar jestivog ulja, po mogućnosti nerafinisanig, treba staviti jagode i ostaviti da stoje na suncu oko dva mēseca. Zatim uzimati po jedanu supenu kašičiku tri puta na dan.

Jagoda se može razmnožavati na tri načina: semenom, deljenjem bokora i živićem. Semenom se jagode raznožavaju samo u selekciji – kod dobijanja novih sorti. Kod razmnožavanja delovima bokora treba voditi računa da delovi biljke imaju bar desetak žila. Od jednog dobro razvijenog bokora može se dobiti od 15 do 20 biljaka. Njarašireniji način razmnožavanja je pomoću živića.

Razmnožavanje živićima vrši se preko lozice kod koje se na gornjem delu stvara lišće, a na donjem korenčići. Jedan jagodnjak na mestu ostaje tri do pet godina pa je to razlog da se za jagodnjak izabere pogodno mesto. Laka i peskovita zemljišta nisu pogodna za uzgoj jagoda. Sa ovakvih zemljišta vlaga brzo nestaje, a i siromašna su organskim materijama. Takva zemljišta se uz obilato đubrenje stajnjakom

prethodno moraju popraviti. Alkalna i zabarena zemljišta, zatim zaslanjena, jako krečna i suviše iscrpljena zemljišta nepogodna su za gajenje jagoda. Najviše joj odgovaraju zemljišta čiji je pH od 5,5 do 6,5. Zemljište treba podubriti stajnjakom i mineralnim đubrivom. Količina zavisi od tipa i drugih osobina samog zemljišta. Obično se na jedan hektar baca od 20 do 60.000 stajnjaka i oko 800 kg NPK đubriva odnosa 0 : 15 : 30. U toku gajenja (tri do četiri godine) od đubirva se koristi samo azotno za prihranjivanje. Oranje, odnosno rrljanje treba izvršiti na dubinu oko 30 – 40 cm. Po obavljenom oranju zemljište treba usitniti pa tek onda saditi. Jagode se sade dosta gusto, po 500 – 700 živica po aru.

U našim uslovima jagoda se može saditi u julu i avgustu, zatim u jesen i u rano proleće. Živići se najbolje primaju ako se odmah po vađenju zasade na stalno mesto. Žile živića treba da su sveže i u preseku treba da imaju svetlu boju. Centralni pupoljak (bokvica) treba da je zdrav i dobro razvijen. Sadenje jagoda na otvorenom može biti u lejama, redovima i u dvorednim trakama.

Nega u toku radanja počinje rano u proleće i traje sve dok dobro radaju, odnosno 3 – 4, a često i pet godina. Poslovi nege sastoje se u zakidanju lozice, navodnjavanju, prašenju zemljišta, dopunskom đubrenju, zaštiti od bolesti štetočina. Suzbijanje sive pegavosti lišća, crvene pegavosti, pepelnice, jabučnog cvetojeda vrši se prskanjem sa kombinovanim pesticidima ili sa kombinacijom više pesticida, kao npr. bakarni kreč 25 u koncentraciji 0,7% uz dodatak „Kosana“ u koncentraciji 0,2% i „Diazinona“ u koncentraciji od 0,1%.

Pogodnim izborom sorti raspon berbe može da bude 55 – 60 dana. Berba sorti sa mekim plodom vrši se pre punog zrenja, a sa čvrstim u punom. Za preradu plodovi se beru kada su potpuno zreli. Berbu treba obavljati ujutro po opadanju rose ili popodne kada prestanu žege i plodovi se rashlade.

Mr Ivan Rudinski

podnicu, a donji se postavlja na mjesto gornjeg. Pošto je toplota skoncentrirana u gornjem nastavku matica ubrzo prelazi u njega i počinje razvijati leglo.

Za intenzivno izvođenje legla i brži razvoj zajednice koristi se starije ispravno saće. Pčele na ovakvom saću brže pripremaju ćelije, a matica u njih radije polože jaja, jer je toplije za leglo i pčele.

Ante Zomborčević

Zackalo iz „Poljoprivrednika“ za poljoprivrednike

Muža

Razgovaraju dva poljoprivrednika:

– Rešio sam da prodam dve krave.

– Zbog čega?

– Dosadilo mi je da ja muzem njih, a država mene.

Keks – eks

– Dobiste li u vašem selu potrebnu naftu za setvene radove?

– Na pitaj. Još mi seljaci ne rekomo ni keks, a obećana nafta ispari i to na eks!

Imenujte taj vitamin

Pošto jedno vreme niko nije poznavao hemijsku građu vitamina i stoga im nije mogao ni dati odgovarajuća naučna imena, većina ih je označena slovima abecede. Sledeći vitamini poznati su u današnje vreme; mnogi tek treba da budu otkriveni.

Poznati vitamini od A do U:

vitamin A (retinol, karotin);

B-kompleks grupa vitamina: B1 (tiamin), B2 (riboflavin), B3 (niacin, niacinamid), B4 (adenin), B5 (pantotenska kiselina), B6 (piridoksin), B10, B11 (faktori rasteinja), B12 (kobalamin, cianokobalamin), B13 (orotinska kiselina), B15 (pangaminska kiselina), B17 (amigdalin), Bc (folna kiselina), Bt (karnitin), By ili PABA (para-aminobenzoeva kiselina), Holin; Inozit;

C (askordinska kiselina);

D (kalciferol, viosterol, ergosterol);

E (tokoferol);

F (masne kiseline);

G (riboflavin);

H (biotin);

K (menadion);

L (neophodan za laktaciju – stvaranje mleka);

N (folna kiselina);

P (bioflavonoidi);

PP (niacinamid);

P4 (trokseruton);

T (supstance koje pomažu rasteinje);

U (ekstrahovani iz soka kupusa)

Imenujte taj mineral

Iako je za održavanje organizma i njegovo normalno funkcionisanje potrebno oko 18 poznatih minerala, preporučena dnevna potreba (RDA) ustanovljena je samo za njih 6:

kalcijum, jod, gvožđe, magnezijum, fosfor i cink.

Aktivni minerali u vašem telu su: kalcijum, hlor, hrom, kobalt, bakar, fluor, jod, gvožđe, magnezijum, mangan, molibden, fosfor, selen, natrijum, sumpor, vanadijum i cink.

Vašem organizmu potrebno je združeno delovanje

Sami vitamini nisu dovoljni. Koliko god da su vitamini važni, bez minerala od njih nema nikakve koristi. Rado nazivam minerale „Pepeljuga sveta ishrane”, pošto, iako je malo ko toga svestan, vitamini ne mogu da deluju; ne mogu da budu asimilovani bez pomoći minerala. I mada organizam može da sintetizuje neke vitamine, on ne može da proizvede ni jedan jedini mineral.

Osnovne činjenice o ishrani

– Jedna cigareta uništava 25 – 100 mg vitamina C.

– Mleko sa sintetičkim vitaminom D (što znači skoro svako mleko koje se kupuje u prodavnicama) može da liši telo magnezijuma.

– Ljudi koji žive u gradovima ispunjenim smogom ne dobijaju onoliko vitamina D koliko dobijaju njihovi rođaci sa sela, pošto smog apsorbuje sunčeve ultraljubičaste zrake.

– Svakodnevna „uživancija” u više od jednog koktela može da izazove smanjivanje količine vitamina B1, B6, i folne kiseline.

– 80% žena u Americi pati od nedostatka kalcijuma.

– Deset miliona američkih žena uzima oralna kontraceptivna sredstva i većina njih nisu svesne toga da pilule mogu da ometaju iskorištavanje vitamina B6, B12, folne kiseline i vitamina C.

(Iz knjige Erla Mindela „Vitaminska biblija”)

Pšenične klice Riznica minerala i vitamina

Ukoliko ste nervozni, depresivni, iscrpljeni ili imate stalne probleme sa varenjem, vreme je da u svetlom delu svoje kuhinje formirate kljajalište i počnete da obrocima dodajete pšenične klice.

Čarobna zrna hlebnog žita prava su riznica minerala i vitamina (naročito E i B), a zahvaljujući fosfatima koje klice obiluju možete poboljšati snagu mišića. Posebno je značajno što zbog velike količine magnezijuma mnogi lekari pšenične klice ističu kao dobro antikancerogeno sredstvo i kao hranu koja izuzetno doprinosi poboljšanju imuniteta.

U klicama ima puno i kalijum karbonata, gvožđa, cinka, ulja, kao i jednog elementa kreča koji pomaže okoštavanju.

Pšenične klice možete pripremati na sledeći način:

Nekoliko kašičica pšenice staviti u posudu odgovarajuće veličine tako da zrna prekriju dno, isprati ih mlakom vodom, a onda sipati toliko vode da zrna ogreznu. Dvadeset četiri sata kasnije oprati zrna, ali hladnom vodom i vratiti ih u posudu bez vode.

Zimi kljajalište stavite na neko toplo mesto, a leti u hlad. Posle dvadeset četiri sata počće da se pojavljuju beli vrščići. Tada pšenicu dobro isprati i jesti oko pet kašika dnevno. Važno je klice jesti istog dana kad se pojave beli vrhovi ili najkasnije sutradan, posle toga su neupotrebljive za ishranu, ali pustite zrnelje, nići će divna mlada pšenica – imate zelenilo na stolu.

(„Naša Borba”, 14. ožujka 1995.)

PČELINJAK U TRAVNJU

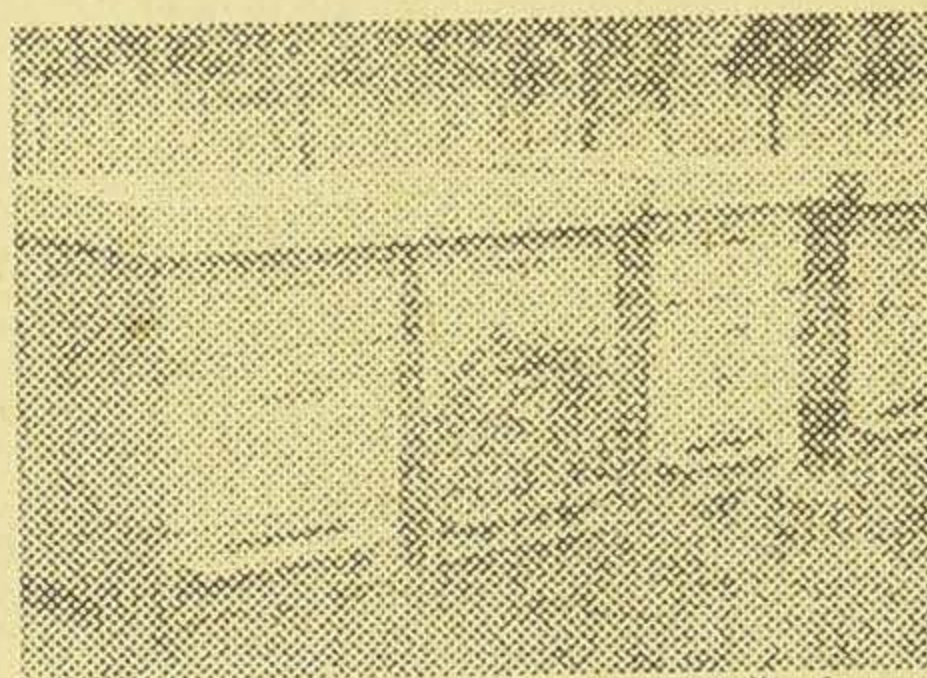
Najvažniji poslovi u travnju su: proširivanje gnijezda, podsticajno prihranjivanje, spašavanje zajednica sa lažnim maticama, pripajanje slabih zajednica jačim...

U travnju ima mnogo posla na pčelinjaku. Pčele sve masovnije u košnicu unose nektar, polen (cvjetni prah), i vodu. Rad se u pčelinjoj zajednici iz dana u dan pojačava. Proširuje se leglo i u sve većim količinama priprema hrana, preuređuje nektar i konzervira polen. Pčele se uveliko pripremaju za glavnu pašu.

Evo i najvažnijih radova koje treba obaviti tijekom ovog meseca:

– Najbolji podsticaj za ubrzan razvoj legla je prirodna paša. Stoga pčele treba seliti na paše voćaka, uljane repice. Prve proljetne paše treba iskoristiti za gradnju ramova novog saća.

– Čim se lijepo vrijeme ustali, treba premetiti nastavke. Gornji nastavak, u kojem su leglo i veći dio hrane, stavlja se na mjesto drugog, na podnjaču, a donji nastavak postavlja se kao gornji. Ovim se proširuje gnijezdo i leglo.

U ovo doba godine pčelinim društvima treba pomoći da se što bolje razvijaju

– Ukoliko neka pčelinja zajednica primjetno zaostaje u razvoju, treba je spojiti sa drugom srednje jačine. Najlakši način spajanja je navečer pomoću novinskog papira. Spajanje je uspješnije ako se obavlja kad ima unosa ili se obje zajednice prihranjuju.

– Ako nema nektara i polena, pčelinje zajednice treba prihraniti zbog nedostatka hrane i da bi podstakao brži razvoj legla.

– Za ubrzan razvoj legla pravi se šećerna otopina od jednog dijela vode i jednog dijela šećera, a daje se pčelama svakodnevno kada nema unosa (2 do 3 dl).

– Prostor potreban matici za nošenje jaja može biti blokiran zalihama starog meda ili novim unosom. Radi toga je neophodno obezbijediti novi prostor. Ali, potpuno i krajnje obazrivo, ovisno od vremenskih prilika.

– U ovom mesecu obavljaju se i pripreme za proizvodnju matica. Blagovremeno treba odabrati matice za rasplod, a uzgajivačku zajednicu pripremiti za nagon za rojenje.

– U travnju su najbolji uvjeti za izgradnju saća od satnih osnova. Stoga se treba orijentirati na proizvodnju maldog saća, a s ciljem zamjene starog i za potrebe umjetnog rojenja.

– Ponekad se u proljeće na srednjim satovima, oko površine s leglom stvaraju veliki sektori sa starim ili kristaliziranim medom. Taj med ometa brzo proširivanje legla po satovima u najtoplijem dijelu gnijezda. U tom slučaju neophodno je svakih 5 – 6 dana otvoriti ili viljuškom izgrepsiti s obje strane četvrtinu sata, pokrivenu medom, da bi se oslobodile ćelije u koje će matica polagati jaja. Da bi pčele brže potrošile kristalizirani med mora se poprskati toplom, slabo osoljenom vodom.

Ante Zomborčević

Aforizmi

– Ljubavni zanos je kao silueta najmarkantniji je noću

– Moralana kritika narušava moralna načela

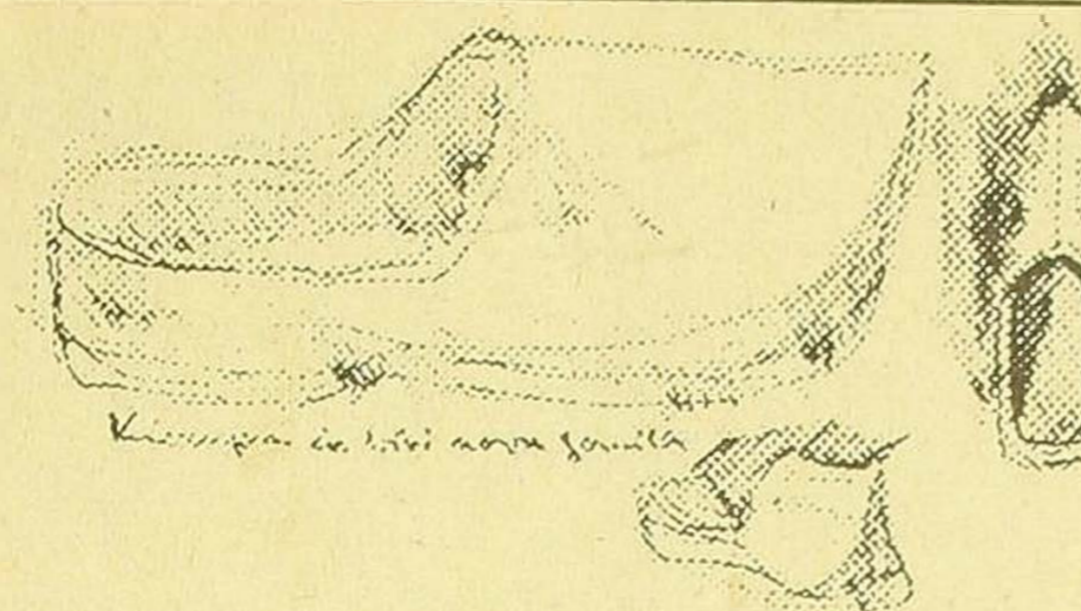
– Za osrednjost se kaže: „zlatna srećina”.

No, zato, ipak nije osrednja kvaliteta.

– O puzavca se može spotaći.

– Ako si na prijatelja zloban – opsjednut si mizautijom.

Željko Skenderović

ŠAH

– Hej, komšija, tu je kogod lud! – čujem Paju kako se dreči priko ograde.

Natako masnu šepicu do ušivi, a oči mu izbuljene ko u žabe kad je guta dolaska zmija. Baš sam natovario tragač kuružne da ga odguram do volarice, al vidim komšiju u nevolji pa trk na ogradu. Siroma, mora da je štogod gadno klapio, jel se priždro kiselog kupusa kad ovako izgleda. Nikako da pogodi zatvarač na tarabama. Dodem do njeg, a on sve moli: „čuši me da ostim da nisam poludio, jel da ne klapim!”. Oma mi na pamet palo ono kad mi je nalio vode u opanke kad sam bio kod njeg u vašangama. Oglendžavam ruku, pa ga odvalim po livom obrazu tako da mu je i desno uvo bilo mokro. Pajo drekne, oči mu se zasuze i od bisa, al ne zadugo.

– Opac. Nisi moro baš tako, al drago mi je što ne klapim i što sam normalan.

– Ništa, Pajo. I drug put. Za ono prvo sam ciguran, al za drugo?

– Ajde, ajde. Pa jesi li ti gledao dnevnik? Jovanović kod pape! Je li to istina, ko onaj što je kazo: „ljudi, je li to moguće?”, a još juče su bacali i drvlje i kamenje na vatikansko-fašističku propagandu pojačanu nimačko-američko-ustaškom neistinom.

– E, moj Pajo. Mali si ti još. Jel se ti znaš šahovat?

– Nemoj se sprdat. Jel se ne sićaš da sam Fišera izazvo, al nemamo aerodrom, pa čovik nije tjo pišće doć na moj salaš. Karpov se primio, al ja nisam tjo putovat dalje od varoši i tako mi je propala slava.

– Dobro, znam to. No, politiku moraš gledat ko partiju šaha. Na priliku, da prvo poslažemo figure. Nalda počecemo od glavnog – kralja.

– Znam, Lilić.

– Mat! Izgubio si. Kralj je Milošević. Lilić, Marjanović, Čosić, i slični su tek skakači. Prija jel posli završe ko salama.

– A kraljica? Da nije ona Draškovička?

– Opet mat! Dama je Bulatović.

– Ajde da pogadam ko je artiljerija: Perišić!

– Opet ništa. Topovi su Božović i Jovanović. Doduše, Božović je ko karbit za razbacivanje gluposti okolo, a Jovanović je dalekometni. On glavom prolazi i kroz andeosku tvrđavu pa stigne i do pape.

– Dobro, dobro. A ko su lovasi?

– To je bar jasno. Bogdanović, Sokolovitić i ostali šefovi milicije. Za pijune valjda znaš ko su. To smo ti, ja i ostali narod. Ni po brige za viru, naciju, jel bračno stanje. Mi smo određeni za žrtvovanje čerez niki viši interesa, a moraš priznat da nas i najviše ima. Žrtvuju nas čerez partije, čerez ovog jel onog. Pijun se nema pravo bunit makar kako bio glupav onaj koji vodi partiju. Ishasniraju nas i ako se završi remijom.

– Pa di smo sad?

– E, moj Pajo. Sad smo u nikoj pat poziciji. Svi kovertirali poteze, a znaš da nam je ti kuvrtaša priko glave. Nego, da ja tebe još jedared plenem, pa da se ti lipo vratiš otkaleg si i došo i otklapiš kraj?

– A, ne! Fala. Još mi uvo zvoni. Ajd, zbogom. Odem i ja namirivat.

Grga

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• Subotica, Karađorđev put 1
telefon (danonoćno): 024/51-514

• Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici
„Mariška”), telefon (danonoćno):
024/762-024

• Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici
„Orchidea”), telefon: 024/752-759

• Horgoš, Borisa Kidriča 7
telefon (danonoćno): 024/792-202

• Novi Kneževac, Maršala Tita 16

ZUPČANJE

Marka i danas, kao i od njenog postanka, ima približno isti onakav oblik i veličinu kao i daleke 1840. I onda i danas marke se štampaju ne pojedinačno, već u tabacima

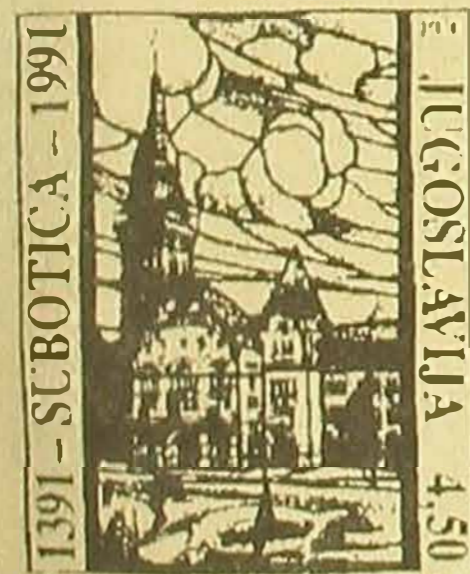
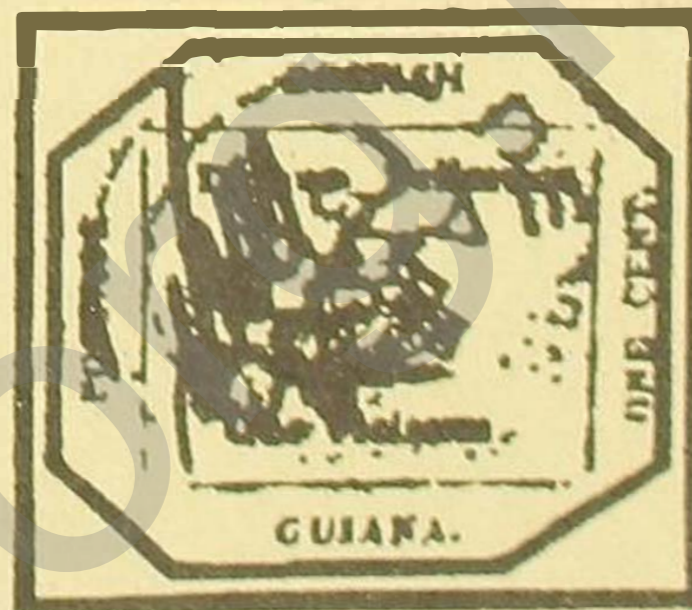
od 50 do 400 komada. Naravno, ove marke, da bi bile upotrebljene, trebale su se razdvojiti jer se upotrebljavaju pojedinačno (eventualno dvije ili tri skupa). U prvim danima upotrebe poštanskih maraka odvajanje je predstavljalo itekako veliki problem za službenike pošte. Marke su štampane tako da su razdijeljene bijelim ertama (ulicanja). Svojedobno, službenik pošte odvajao je prema potrebi škarama ili ostrim nožem. Malo revnosniji službenik unaprijed je razdvajao-sjekao postojeće tabake na pojedinačne marke.

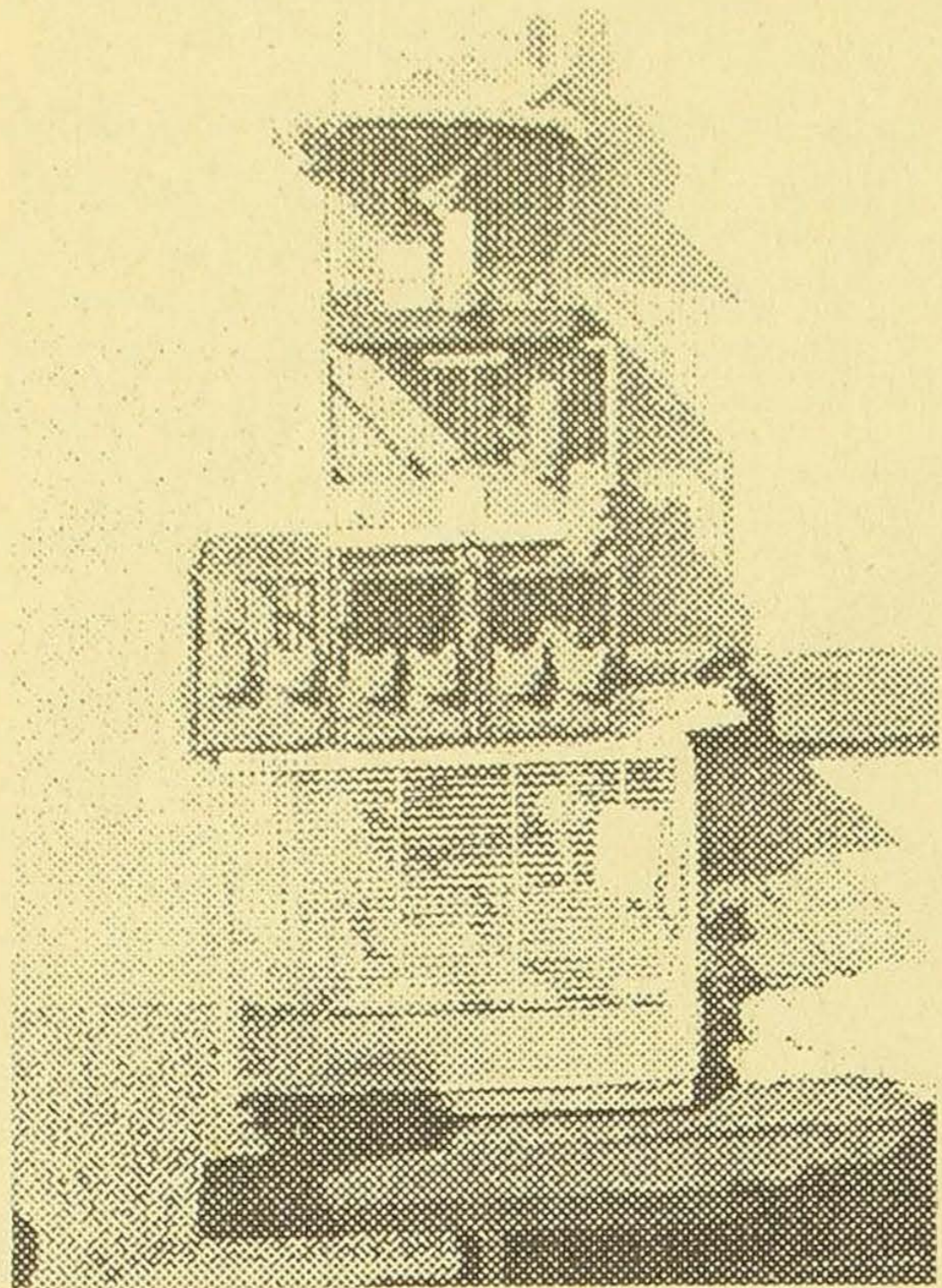
Ovim se obajšanja da danas nemamo, ili su izuzetno rijetki nizovi ili blokovi maraka. Naravno, ako se službenik žurio, onda je, služeći se škarama, odsjekao veći dio bijelog međuprostora (ulice), pa je tako bijela margina oko marke veća, manja ili kosa. Često se dogadalo da je službenik u žurbi odsjekao i dio marke. Naravno, uparve onovremenih pošta tražile su da marka bude lijepo i podjednako odvojena, tj. odsječena, ali nepažnje i žurbe bilo je i tada. Mi, sakupljači maraka, uvijek se trudimo da imamo lijepo oblikovanu marku pa uvijek tragamo i mijenjamo lošije za bolju „centriranu” marku. Pojedini katalozi (Yvert, Michel) priznaju i posebno vrednuju marke sa širokim obodom, čak donoseći u milimetrima tačno ili shematski prikazano erticama odgovarajuću razdaljinu između maraka. Ako je bijeli obod oko marke veći na uštrb susjedne marke – takve marke se nazivaju luksuzni ili kabinetски primjerci. Često je bilo slučajeva da službenik pošte nema odgo-

varajuću marku za određenu poštarinu. Tada su snalažljivi službenici škarama odsjekli jednu ili dvije trećine, odnosno polovicu marke, pa su takvu „odsječenu” marku prilijepili na poštanski pošiljku. Kasnije pošte štampaju odgovarajuće marke povrijednosti za određene poštanske pristojbe.

I među najvrednijim markama ima „fantazije” poštanskog službenika. Tako je npr. čuvenu marku od 4 c. Britanske Gvajane četvrtastog oblika ljubitelj ljepote, sasijecajući kutove, pretvorio istu u osmokatnu.

Ljudevit Vujković Lamić

Izgubljen bez supruge

I ove nedužne ptice znaju adresu svojih kaveza. Pri tomu se ne pozivaju ni na slobodu niti na maoralno pravo kada pjevaju o svojoj družbenici.

Za razliku od načelnika Sjeverno-bačkog okruga, koji ne zna (u odsustvu supruge) ima li 5, 10 ili više kuća i kućeraka. Kuće ipak nisu klikeri. A samo naivni smatraju da je familija osnovna ćelija društva.

Iz starog tiska

Tražimo banovinu Bunjevačku!

Bunjevačke novine su u pravu kada tvrde da smo Bunjevci. Ali to još nije dosta. Oni Bunjevci, koji priznaju da su Hrvati traže priključenje ovih krajeva banovini Hrvatskoj. No, šta da bude sa nama Bunjevcima? Mi da pristanemo na to da nas priključe ovoj ili onoj banovini? Pa to je kapitulacija, bilo prid Srbima, bilo prid Hrvatima. A mi nećemo da budemo ni Srbi ni Hrvati. Međutim svi ćemo imati svoju banovinu: i Srbi, i Hrvati, i Slovenci. Zar ne vide gospoda koja vode nepopustljivu bunjevačku politiku da su na krivom putu?! Kad smo već poseban narod, tražimo i posebnu banovinu. To je bar logično. Nećemo se mi tako jeftino dati!

Teritorija

Osim toga ni jedna banovina ne bi pristavljala tako prirodnu i prividnu cilinu kao banovina Bunjevačka. Jer to ne moramo ni naglasiti da bi se teritorija buduće Bunjevačke podudarala sa teritorijom današnje Bačke i to sa ovih razloga:

U zapadnoj Bačkoj Bunjevci i Šokci (pod uvitom naravno da Šokci priznaju da su jedan narod sa nama Bunjevcima te ne budu i oni tražili za sebe još posebnu banovinu Šokačku) jesu u većini. Sjeverna Bačka

isto nije u pitanju, a sjevero-istočna zbog senčanskih Bunjevaca još manje. Ostalo bi otvoreno pitanje južne Bačke, ali kad u Srbiji može da ostane i Hrvata, a u Hrvatskoj Srba, onda može da i u našoj banovini Bunjevačkoj ostane malo srpske manjine. No mi već unaprid uviravamo Srbe da se ništa ne plaše, jer sva ona prava koja mi Bunjevci zasada uživamo priznaćemo i njima u toj našoj budućoj banovini.

Sidište banovine Bunjevačke bilo bi u Subotici, a za senčanske Bunjevce stvorila bi se ispostava u Senti sa specijalnim stručnjacima za onduliranje kose i ubijanje insekata.

Ono što je u Srbiji odeljenje, a u Hrvatskoj odjel, to bi se kod nas nazivalo: zvanija. Na primer Zvanija za besplatno otpremanje kofera i t. sl.

Ujedno tražimo priko banovine Srbije koridor do Soluna, a priko Hrvatske do Sušaka. U ovim mistima dobićemo slobodne luke kako bi se i nadalje nesmetano mogla da razvija naša bunjevačka prikomorska trgovina, jer smo po cilom svitu priznati kao moreplovci i višti trgovci.

Bunjevačko žackalo, 22. ožujka 1940.

Protunapad kulture

Satjerana u vlastitih česnaest metara nemoći nepažnjom & nebrigom, krhka kultura branila je vrata kraha malobrojnim pojedincima koji nisu htjeli ustuknuti pred neprestanom navalom jakih i, ujedno, niskih udaraca, tzv. voleja, napadački nastrojenih igrača iz momčadi „Ružno d. d.“. Glede & unatoč tomu, munjevito je reagirala selektor- ministrica tzv. Ministarstva za kulturu. Promijenila je taktiku svog sastava: kao nećemo više gledati samo krmačice i debele svinje kako rokću pred našim blatnjavim golom gadosti, nego ćemo kao s malim kamenim iz neolita, koji je zamijenio lijevog braniča kiča, igrati na kartu iznenadnog protunapada. Nazočni navijači Kulture, spontano su započeli skandirati: u boj, u boj

kameni moj,
odbrani svoj
kulturni soj!

Bunjevačka narodna pripovijetka Prava kućarica

Bio mator momak. Dok mu mater bila živa ni sikirom ga nisi mogo natirat, a sad ga babe navrakale, pa čikesanju vodu na ugled, ženiće ga. Od udavače do udavače, vodu ga baš ko u onoj pismi: a sutra je nedilja, ženićemo medvida.

Odveli ga prvo edinici mezimici. Tu kuća masna, daje se dobra prćija, ni divojka nije pod manom, al se sve to njeg ne tiče, već

ko iz fračke:

– Da vidimo kako zakuvava tisto.

Dobro, izdovoljiće ga i u tim. Divojka lupi jaje u brašno, pa lupinju oma baci u vatru. Užna bila da prste oližeš, a on samo za putom.

– Ne zna ova kuvat. – kaže on babama da to nije ćeljade za njegovu kuću.

Sleptale ga babe da kaže kake je mane našo u ilu, on samo odmanjiva:

– To nije kuvanje.

Prošli tako u drugoj, pa u trećoj i četvrtoj kući i sad već ne zna šta bi i kud bi š njim. Na kraju ostala ćer nikog krpe trščara. Nije to ni kuća, već niki pičinjak; u divojke ni stvora ni glasa, al duvegija sa procvato kad je ugledo kako ona zakuvava tisto za rizance.

– E, ovo je ćeljade za moju kuću!

Kad je, nek je. Babe edva dočekale da isklikte iz kuće, pa ko vran

– Oš bar kazat šta ti se na ovoj toliko dopalo?

A on:

– Pa vi nemate oči? Sve druge su lupinje od jajeta oma bacile vatru, a ova lipo razbila jaje, pa prstom u lupinju i dok nije izmaza sav biljanac, dotle lupinja ne ide iz šaka. To je prava kućarica.

Kazivala: Joca (Jozefa) Guganović, rođena 1901., Čikerija

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov